

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2017-2020

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tereza Měchurová

Název práce

Komparace inkluzivní výchovy a vzdělávání dětí od jednoho
do tří let věku dítěte v ČR a Bavorsku

Praha 2020

Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. Jarmila Klugerová Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne: 02.02.2020

Jméno autorky: Tereza Měchurová

Poděkování

Děkuji paní PaedDr. Jarmile Klugerové Ph.D. za odborné vedení této bakalářské práce a cenné informace k danému tématu. Dále děkuji paní Zuzaně Fudyové, ředitelce Fortschritt Kinderkrippe Planegg, paní Lucii England, ředitelce Little England a paní Lucii Márové, vedoucí učitelce MŠ Úholičky za poskytnutí potřebných informací k sepsání této práce.

Anotace

Tato bakalářská práce je věnována problematice inkluzivní výchovy a vzdělávání dětí s handicapem do tří let. V práci se autorka inspirovala modelem integrované výchovy a vzdělávání dětí do tří let v Bavorsku. V teoretické části autorka popisuje psychomotorický vývoj dítěte do tří let, definuje pojem inkluze a integrace, ve stručnosti se věnuje historii vývoje zařízení pro děti do tří let u nás s výhledem do roku 2030. Další kapitolu věnuje historii a současnosti inkluzivní výchovy v Německu. V praktické části na konkrétních příkladech demonstruje přístupy k integraci předškolních zařízení v ČR a Bavorsku.

Klíčová slova

Vzdělávání dětí do tří let-inkluze a integrace-Bavorsko-společnost Fortschritt-soukromé vzdělávání v ČR-státní vzdělávání v ČR

Abstract

This bachelor's thesis deals with the topic of inclusive education and education of children with disabilities under the age of three. The author was inspired by the model of integrated upbringing and education of children up to the age of three in Bavaria. In the theoretical part, the author describes the psychomotor development of children three years of age and younger, defines the concept of inclusion and integration and briefly deals with the history of development of facilities for children under the age of three in the Czech Republic with the perspective up to the year 2030. In the practical part the author demonstrates on concrete examples the approaches to the integration of preschool facilities in the Czech Republic and Bavaria.

Keywords

Education of children under the age of three-inclusion and integration-Bavaria-Fortschritt company-private education in the Czech Republic-public education in the Czech Republic

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. Charakteristika psychického a fyzického vývoje dítěte do 3 let.....	9
1.1. Fyzický a psychický vývoj dítěte do 1 roku.....	9
1.2. Fyzický a psychický vývoj dítěte od 1 roku do 3 let.....	12
1.3. Stadia vývoje osobnosti dítěte do 3 let podle Eriksona.....	15
2. Inkluzivní výchova dětí do tří let.....	16
2.1. Pojem integrace, inkluze a inkluzivní vzdělávání.....	16
2.2. Právní rámec inkluzivního vzdělávání.....	17
2.3. Právní rámec vzdělávání dětí mladších tří let.....	17
3. Vývoj vzdělávacích a výchovných institucí pro děti do 3 let v ČR.....	18
3.1. Historie jeselských zařízení.....	22
3.2. Prohlášení ministerstva zdravotnictví o provozování jeslí jako zdravotnických zařízení.....	27
4. Současná situace výchovy a vzdělávání dětí mladších tří let v ČR.....	28
4.1. Dětské skupiny.....	30
4.2. Chůva.....	32
4.3. Mikrojesle.....	33
5. Stručná historie výchovy a vzdělávání dětí mladších tří let v Německu.....	34
5.1. Vývoj implementace, legislativní rámec a současný stav v Bavorsku.....	35

II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	42
6. Vytvoření optimálního modelu inkluzivní výchovy dětí do 3 let.....	42
6.1. Výzkum situace ve vzdělávacích institucích pro děti do 3 let.....	42
6.1.1. Společnost FortSchritt Bavorsko, obecná charakteristika (jesle, cílová skupina)...	42
6.1.1.1. Užití Reggio pedagogiky, metoda konduktivní podpory.....	47
6.1.1.2. Rozhovor s ředitelkou jeslí Kinderkrippe Planegg.....	49
6.1.2. Soukromé předškolní zařízení Little England Úholičky, obecná charakteristika...	52
6.1.2.1. Přístup k inkluzivnímu vzdělávání.....	53
6.1.2.2. Rozhovor s ředitelkou jeslí, MŠ a ZŠ Little England.....	53
6.1.3. Mateřská škola Úholičky, příspěvková organizace, obecná charakteristika.....	54
6.1.3.1. Přístup a legislativa inkluzivního přístupu.....	55
6.1.3.2. Rozhovor s vedoucí učitelkou MŠ Úholičky.....	55
6.2. Porovnání jednotlivých přístupů v analyzovaných společnostech.....	58
6.3. Optimální model inkluzivní výchovy.....	59
Závěr.....	61

ÚVOD

Téma bakalářské práce si autorka vybrala na základě vlastní zkušenosti s inkluzivním vzdělávání dětí v předškolním věku. Pracovní zkušenost v zařízení, které je přímo založené za účelem integrace handicapovaných dětí do tří let v bavorském Planegg, umožnila autorce bližší pohled na celou problematiku, která se dnes jeví jako stále víc aktuální. Autorku inspirovaly diskuse na téma opětovné zavádění jeslí, neustálé změny v legislativě začleňování handicapovaných dětí do běžných kolektivů a v neposlední řadě i vývoj inkluze od jejího zavedení. Záměrem předložené bakalářské práce bude popsat v teoretické části vybrané kapitoly vývoje dítěte, které jsou zaměřeny na psychomotorický vývoj dítěte od narození do tří let. Dále se autorka bude věnovat obecnému popisu pojmu inkluze a integrace, právnímu rámci vzdělávání dětí do tří let v ČR. V další kapitole popisuje i stručnou historii vývoje výchovných a vzdělávacích institucí dětí do tří let u nás. Dále bude popsán i současný stav výchovy a vzdělávání dětí do tří let s výhledem MŠMT do roku 2030. V další kapitole se autorka věnuje historii a současnému stavu výchovy dětí do tří let v Bavorsku, zahrnut je i legislativní rámec inkluzivního vzdělávání.

V praktické části bude autorka, na konkrétních příkladech jednotlivých zařízeních pro děti do tří, demonstrovat inkluzivní přístup v praxi. Dále se na základě získaných zkušeností a dat pokusí vytvořit optimální model inkluzivní výchovy, který by byl za ideálních podmínek aplikovatelný v praxi. V závěru se bude věnovat i současnému stavu školství z pohledu pedagoga, který se musí se všemi změnami vyrovnat a stále si udržet přes veškeré změny svou profesionalitu. Krátká zmínka bude věnovaná i současnému přístupu rodičů k učitelskému povolání jako takovému. Bude se věnovat i problematice pozice asistentů pedagoga. Dalším cílem plynoucím z praktické části bude i demonstrace poznatků z praxe, které mohou být dále využity.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Charakteristika psychického a fyzického vývoje dítěte do 3 let

Psychický a fyzický vývoj dítěte do tří let lze podle Langmeiera a Krejčířové rozdělit podle věku na dvě etapy. První etapou je věk kojenecký, který počíná narozením dítěte až do jednoho roku věku a věk batolecí, který se končí třetím rokem života dítěte.¹

1.1. Fyzický a psychický vývoj dítěte do 1 roku

*„Novorozenec...je to od prvních okamžiků života aktivní lidská bytost“.*²

Projevuje se pláčem, který vyjadřuje široké spektrum nálad, od nepohody až po pocit hladu. Dalšími projevy novorozence jsou vrozené reflexy jako jsou tonický šíjový reflex, chůzový a úchopový reflex.³

Podle Matějčka po duševní stránce kojenci nejvíce potřebují včas naplnit pět základních potřeb, aby se jejich psychický vývoj ubíral správným směrem. *„Je lépe těžkostem předcházet, než je napravovat“.*⁴

Těmito potřebami jsou:

1. Dostatek podnětů-v náležitém množství a dostatečné kvalitě a proměnlivosti
2. Smysluplný svět-z příchozích podnětů si dítě může vytvořit své poznatky a zkušenosti
3. Životní jistota-poskytovateli této potřeby je dítěti jeho blízká rodina

---

¹ LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Vyd. 4., přeprac. a dopl. Praha: Grada, c2006. Psyché. ISBN 978-80-247-1284-0.

² MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa*. Praha: Grada Publishing, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

³ Tamtéž s. 26-27

⁴ Tamtéž s. 28

4. Pozitivní identita-soužitím s vlastní rodinou získá dítě povědomí o vlastním „já“, stává se z něj svébytná osobnost
5. Otevřená budoucnost-znamená něco ryze lidského, co náš život a celou existenci posouvá vpřed a dává nám smysl a cíl ⁵

Dvouměsíční dítě v lehu na zádech stáčí hlavu k jedné straně, na bříše zvedne hlavu výš a o chvilku déle, než novorozenec ji zvednutou udrží, ruce jsou sevřeny v pěst. Dokáže již zaměřit pozornost na lidský obličej, pokud se tento přiblíží na dostatečnou vzdálenost, pozoruje si ruce a na konci druhého měsíce se objevuje i první úsměv. Ve třetím měsíci se dítě posouvá do střední polohy, v lehu na zádech už není hlava položena na tváři, ale na zátylku, prsty jsou stále sevřeny, úchop (dítěti vložíme hračku do ruky) je jistější. Na bříše dokáže dítě zvednout a udržet hlavu déle na 45 stupňů od podložky. Předměty vnímá již na větší vzdálenost a zorný úhel se rozšířil na téměř 180 stupňů. Dítě v tomto období rozvíjí sociální hry spojené s úsměvy, díváním z očí do očí. Je zaujato zvuky, zpozorní a poslouchá, někdy se poleká a rozpláče se. Projevuje se prvními broukavými zvuky. Ve čtvrtém měsíci převládne tělesná symetrie-na zádech hlava spočívá ve střední poloze, paže jsou rozpaženy a při pohybu fungují souběžně. Nejčastější hrou v tomto období je hra s vlastními prsty, které už nejsou sevřeny v pěst. Drží hračku a při troše štěstí ji dokáže dostat až do úst, která jsou i nadále uchopovacím orgánem. Hračku je schopno lépe dopravit do svého zorného pole, tím se zdokonaluje souhra oka a ruky. Preferuje polohu na bříše, hlavu zvedá vysoko-''pase koníčky''. K rozvíjení pozornosti je nyní nutné udržet přísun podnětů v rozumné míře, dítě se nesmí zahrnout stále novými podněty. Rodič s dítětem rozvíjí hru a dítě mu nový poznatek oplátí smíchem. ⁶

Dítě v pěti měsících se v poloze na bříše vzpírá vysoko buď o předloktí či dlaně, rozhlíží se kolem, hlava sedí pevně na krku. Je schopno udělat „letadlo“, přetáčí se z břicha na záda. Do sedu se přitahuje s velkou námahou skoro samo, ale ještě nesedí.

---

⁵ MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa*. Praha: Grada Publishing, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1. s. 28-30

⁶ Tamtéž s. 36-46

Dokáže už rozlišovat, kterým hračkám dá přednost a díky této nové schopnosti udělá pokrok i v oblasti společenské; své blízké osoby rozlišuje od cizích.

Stálost prostředí je nyní důležitá, u dítěte se projevují počátky učení. Šestiměsíční dítě už na zádech při aktivitě není, na břicho se natahuje po předmětech, často se převalí a rádo je mimo prostor postýlky. Rukou již cíleně sahá po hračkách, zkoumá je stále i ústy a pouští je na zem. V učení dítě pokročilo o další zkušenost, poznává příčiny a následky. Díky stále lepšímu zrakovému a sluchovému vnímání už bezpečně rozlišuje své blízké od cizích lidí, ke kterým si zachovává odstup.⁷

Sedmiměsíční dítě charakterizuje výrazný pohybový progres. Pokouší se posadit, při držení v podpaží se aktivně vzpírá na nohách. Ze sedu se natahuje po předmětech, zkoumá je rukama, stále i ústy. Manipulace s předměty je pro tento věk typická. V oblasti řeči se objevují zvuky připomínající slabiky. V citové oblasti dává dítě jasně najevo, že svého „ochránce“ nechce ztratit z dohledu a tuto roli zpravidla zastává matka.⁸ Charakteristickým znakem sedmiměsíčního dítěte je podle Eriksona osvojování, obrazně i doslova v mateřském náručí, základní důvěry.⁹

V osmi měsících si je dítě v sedu jisté, uvolnilo si ruce pro hru, do stoje se přitahuje vlastní silou a na krátkou dobu i stojí. Poloha na břicho je nyní výchozí pozicí pro další pohyb, nejprve se vpřed posouvá přitahováním rukama. Jemná motorika opět pokročila vpřed a s ní i zvýšený zájem o drobné předměty. Typické dětské žvatlání se jeví jako zřetelný sled slabik. Citová zralost rozdělila svět dítěte na svět známý znamenající bezpečí a svět neznámý znamenající nebezpečí či nejistotu. Neobjevovat neznámé znamená se mu vyhnout, blízkost „ochránce“ znamená pro dítě jistotu a bezpečí. Blízká osoba je schopna dítěti neznámý svět odkrýt a zprostředkovat dítěti bezpečný vstup. Toto

---

⁷ MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa*. Praha: Grada Publishing, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1. s. 47-52

⁸ Tamtéž 53-64

⁹ ERIKSON, E. In: ŘÍČAN, P. a D. KREJČÍŘOVÁ a kol. *Dětská klinická psychologie*. 4., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. Psyché. s.49. ISBN 80-247-1049-8.

období se nese v duchu závislosti na blízké osobě, k lidem známým se náhle chovají s nedůvěrou, ustrašeně.¹⁰

Devátý a desátý měsíc se ve vývoji dítěte více méně překrývají. V tomto období dospělo dítě do stadia učení nápodobou a po motorické stránce je dobou lezení. Samo si stoupne, s oporou stojí pevně, přešlapuje na místě. Dává „něco do něčeho“, úchop ruky ještě není uvolněn. Schopnost sbírat a zkoumat drobné předměty je nyní v popředí zájmu dítěte, zkoumá je zevnitř, snaží se přijít na jejich fungování (proč gumová hračka píská?). V bezpečí domova se uč při hře s rodiči překonávat strach, dokáže rozpoznat, že některé skutečnosti se dějí „jakoby“.¹¹

V jedenácti měsících se zrychluje pohyb a přechází z lezení do chození po čtyřech (opírá se o dlaně a chodidla). Kolem nábytku dělá úkroky a obchází ho, pokud dítě vezmeme za ruce, pokouší se o chůzi. U ruky se objevuje tzv. klíšťový úchop, uvolnění sevření ještě není na takové úrovni, aby dítě přemístilo předmět, kam by chtělo. Do popředí vystupuje výchovný postup založený na úzkém osobním vztahu; pochvale a pokárání dítě rozumí, ale zásadní podmínkou účinnosti je citový vztah. Dvanáct měsíců ve vývoji kojence znamená určitou vývojovou hranici, některé děti již samostatně chodí a užívají několik slov. Většinou už při chůzi v prostoru stačí malé přidržení. Vkládá předměty cíleně do sebe, snaží se stavět kostky na sebe, stále s větším úspěchem. Hraje hru „já tobě-ty mně“, podává předměty a zase si je bere zpět.¹²

1.2. Fyzický a psychický vývoj dítěte od 1 roku do 3 let

Po ukončeném prvním roce života přechází dítě do další vývojové fáze, která se nazývá věk batolete. Mezi dětmi jsou nyní znatelné vývojové rozdíly, některé už chodí a zřetelně říkají několik slov, jiné začnou až o několik měsíců později. Výskyt vývojových znaků se nyní nedá přesně určit jako tomu je v období kojeneckém, proto nyní

---

¹⁰ MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa*. Praha: Grada Publishing, 2005. Pro rodiče. s. 69-73. ISBN 80-247-0870-1.

¹¹ Tamtéž s. 74-75

¹² Tamtéž s. 81-84

charakteristika období od 1 do 2 let batolecího věku bude rozdělena do tříměsíčních období.¹³

V prvním čtvrtroce převládá chůze nad lezením, pouze pokud se chce dítě dostat někam rychleji nebo překonat překážku, kterou nezvládne (schody), spustí se na všechny čtyři. Uvolňování úchopu dítě cvičí, pouští vědomě předměty na zem; uvolnění úchopu došlo. V řeči cvičí artikulační aparát, vede si pro sebe jakýsi nesrozumitelný monolog. Objevuje se zájem o obrázkové knihy, projevuje se smíchem, zavřísknutím. Zájem je nutné v dostatečné míře stimulovat. V této vývojové etapě si dítě osvojuje společenské a kulturní návyky, nyní je vhodné začít s učením na nočník a smrkání.¹⁴

V druhém čtvrtroce se zdokonalí chůze, dítě se umí rozběhnout, zastavit, otočit a běžet zpět. Zvládne se samo posadit a dětskou židli, sednout na bobeček, do schodů chodí, přidržuje se jednou rukou, nahoru klade jednu nohu a druhá se k ní přisune.¹⁵ Montessori ve své knize píše: *“Naučit se chodit znamená pro dítě něco jako druhé narození, neboť tím přechází ze stavu bezmocnosti do stavu svobodné aktivity.”*¹⁶

Vědomě (ale nezaměří) hází a kope míč (spíš k němu doběhne a narazí do něj). Rychle se vyvíjí řeč a sociální chování, při prohlížení knížky sahá po obrázcích, ukazuje na ně a chápe složitější věty. Stránky v knížce se mu daří obracet. V počátcích sebeobsluhy se učí jíst samo lžičkou, pít z hrnečku a oblékat se. Objevuje se i smysl pro konečnost vyjádřenou slovem „hotovo“. V oblasti řeči jsou v tomto období mezi dětmi velké

---

¹³ MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa*. Praha: Grada Publishing, 2005. Pro rodiče. s. 85-89. ISBN 80-247-0870-1.

¹⁴ Tamtéž s. 90

¹⁵ Tamtéž s. 90

¹⁶ MONTESSORI, M. *Tajuplné dětství*. Praha : Nakladatelství světových pedagogických směrů, 1998. ISBN 80-86189-00-7

rozdíly, pozdější mluvení se častěji týká chlapců, ti oproti dívkám rychleji vyspívají pohybově.¹⁷

V další životní etapě už dítě bez větších potíží chodí po schodech nahoru i dolů. Také už udrží rovnováhu na jedné noze a druhou uvolní ke kopnutí do míče. Z kostek staví komín tak, aby nepadla nebo dělá z kostek dlouhou řadu na zemi. V řeči stále ještě nesestavuje věty, slova skládá vedle sebe. Poslouchá slova dospělých a ta, která jej zaujmou se snaží zopakovat. Dokáže už si říct o to, co potřebuje (jíst, pít).¹⁸

Ve dvou letech už dítě všechny výše zmíněné motorické činnosti zvládá s velkou jistotou, téměř samo se nají, řekne si na nočník, snaží se oblékat. Vývoj řeči pokročil od „vlastní řeči“ k opravdové domluvě. Vytváří první věty. Dítě o sobě mluví ve třetí osobě, uvědomuje si tak svou vlastní identitu. Probouzí se v něm „sociální zájem“ a obrací svou pozornost na jiný druh hraček než dříve. Jsou to různé figurky nebo panenky, které pro dítě ztělesňují lidské postavy. Vztah dítěte k druhým lidem se mění, začínají ho zajímat ostatní děti. Hra se mění z izolované na paralelní.¹⁹

Ve třetím roce života dítě stále více experimentuje s udržením rovnováhy, která teď rychle vyspívá. Stavba z kostek je vyšší a vlak z kostek na podlaze končí až v okamžiku, kdy dítěti dojdou kostky. Čmárá po celé ploše papíru, tužku drží v dlani, dělá čáru svislou a s větším úsilím i vodorovnou. Novinkou jsou pohybové hračky. V řeči se odklání od mluvení o sobě ve třetí osobě, častěji se již objevují zájmena „já“ a „ty“. Nyní také přichází „období vzdoru“ a kolem druhého roku i vrcholí. Na konci třetího roku se dítě stalo jistějším a samostatnějším, je schopné se na krátkou dobu odpoutat od blízké osoby.

---

¹⁷ MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa*. Praha: Grada Publishing, 2005. Pro rodiče. s. 100-101. ISBN 80-247-0870-1.

¹⁸ Tamtéž s. 106-113

¹⁹ Tamtéž s. 113-117

Mluví již ve větách, je schopné si zapamatovat i větší množství říkanek a písniček. Posouvá se od paralelní hry k souhře a ke spolupráci ve hře.²⁰

1.3. Stadia vývoje osobnosti dítěte do 3 let podle Eriksona

*„Prvním vývojovým úkolem, resp. Vývojovým tématem, je **důvěra** (podle pozdější Eriksonovy formulace **naděje**: i tam, kde se ztratí všechna důvěra, může mít člověk ještě naději, že bude jinak). V nejranějším stadiu, podle Freuda orálním, si dítě osvojuje obrazně i doslova v mateřském náručí - základní důvěru (basic trust). Důvěřující naděje je celoživotním základem citových vztahů k těm, na jejichž péči je člověk odkázán.“²¹*

Pokud si dítě v tomto stadiu nevybuduje pevnou a stabilní základnu důvěra, jeho další duševní i tělesný vývoj je ohrožen. Hrozí propuknutí nejzávažnějších psychických poruch jako např. deprese a paranoia.²²

*„Druhé stadium – zhruba řečeno batolecí věk – se točí kolem tématu **autonomie**. Dítě se učí vědomě chtít (i nechít), ovládat vlastní tělo i psychické procesy. Prosazuje svou vůli i v sociálních vztazích, přičemž je nápadné zvláště odporování vůli druhých, charakteristický batolecí vzdor (negativismus). Ve střetnutí s vůlí autority, jež omezuje jeho vlastní vůli, si osvojuje princip spravedlivého řádu; v něm nachází i oporu své autonomní aktivity a sebevlády.“²³ Pokud však v tomto druhém stadiu převáží zahanbení a pochybnosti, které jsou v určité míře funkcemi sociální regulace batolecího období, je základní úkol stadia splněn chybně.²⁴*

---

²⁰ MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa*. Praha: Grada Publishing, 2005. Pro rodiče. s. 121-135. ISBN 80-247-0870-1.

²¹ ERIKSON, E. In: ŘÍČAN, P. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie*. 4., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. Psyché. s.49. ISBN 80-247-1049-8.

²² Tamtéž s.49

²³ Tamtéž s.49

²⁴ Tamtéž s.50

„Osobnost je natrvalo ohrožena ve volní sféře, např. nutkavými poruchami.“²⁵

2. Inkluzivní výchova dětí do 3 let

„Inkluze je nikdy nekončící proces, ve kterém se lidé s postižením mohou v plné míře zúčastňovat všech aktivit společnosti stejně jako lidé bez postižení“.²⁶

2.1. Pojem integrace, inkluze a inkluzivní vzdělávání

„Integrace znamená scelení, ucelení, sjednocení, budování celku, zapojení i stranou stojících elementů, doplnění. Integrace tedy není statický stav, kterého je možné dosáhnout jednou provždy.“²⁷

Podle Jeřábkové je nutné, aby předškolní zařízení byla na přijímání postižených dětí důkladně připravena, a to jak rámcovými předpoklady, tak studiem změněné koncepce. Předpokladem pro uskutečňování myšlenky integrace je nutné zapojit všechny zúčastněné strany, náročná úloha připadá na zřizovatele, který musí dát k dispozici odpovídající podmínky. A konečně jsou zapotřebí i které tuto náročnou práci chtějí dělat.²⁸

Pojem inkluze a inkluzivní vzdělávání byly poprvé použity na mezinárodní konferenci ve španělské Salamance v roce 1994 (Prohlášení světové konference o

---

²⁵ ERIKSON, E. In: ŘÍČAN, P. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie*. 4., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. Psyché. s.50. ISBN 80-247-1049-8.

²⁶ SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika.s.32. ISBN 978-80-271-0095-8.

²⁷ JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor; [Díl] 1.*, 1.vyd. - Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993. s.120 ISBN 80-210-0830-X.

²⁸ Tamtéž s.122-123

výchově dětí se zvláštními potřebami). Inkluze se stala novým rozsáhlým konceptem vedoucím k integraci všech žáků do běžné školy.²⁹

2.2. Právní rámec inkluzivního vzdělávání

Podle aktuálně platného zákona č.561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, bychom měli upřednostňovat vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami ve standardním školním prostředí. Ve vyhlášce MŠMT ČR č. 27/2016 o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných najdeme postup pro vypracování individuálního vzdělávacího plánu, informace o činnosti asistenta pedagoga a vymezení všech dalších podpůrných opatření.³⁰

2.3. Právní rámec vzdělávání dětí mladších tří let

Zákonem č.178/2016 Sb. ze dne 20.dubna 2016, kterým se mění školský zákon, se s účinností od 1.9.2016 stanoví, že se předškolní vzdělávání organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však od 2 let. S odloženou účinností od roku 2020 bude předškolní vzdělávání organizováno pro děti ve věku od 2 do zpravidla 6 let. Některé školky byly schopny na tuto výzvu reagovat a stavebně zvýšily kapacitu a dvouleté děti se staly součástí třídních kolektivů. Podpůrná opatření pro děti s handicapem mladších tří let probíhají tudíž ve stejném postupu jako je to u dětí starších.³¹

---

²⁹ Nadace OSF. *Prohlášení ze Salamanky*.

[online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <https://osf.cz/2016/10/17/prohlaseni-ze-salamanky/>

³⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Školský zákon*. [online]. [cit.2.2.2020]

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

³¹ *Zákony pro lidi. Zákon 178*. [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-178/zneni-20180901>

Dne 6.února 2018 proběhlo v Senátu veřejné slyšení s názvem „*Dvouleté děti nepatří do školky, ale do náruče mámy*“. Na základě tohoto slyšení vznikla petice, jejímiž iniciátory jsou psycholog Marek Herman a speciální pedagog Jiří Halda.

3. Vývoj vzdělávacích a výchovných institucí pro děti do tří let v ČR

První zmínky a formy návrhu na předškolní institucionální výchovu malých dětí jsou vytyčené už v díle Jana Amose Komenského. Spis *Informatorium školy mateřské*, v němž Komenský čerpal z praxe v rodinách členů Jednoty bratrské, byl až do 19.století nejkompexnějším dílem o pedagogice dětí předškolního věku. Toto dílo sepsal při svém působení v polském Lešně roku 1632, nebylo napsáno v češtině a bylo pro nás až do 19.století neznámé. *Informatorium* vzniklo jako součást reformy školského systému a jednalo se v raném novověku o ojedinělé systematické pojednání o výchově dětí nejmladšího věku. Komenský se tak stal prvním autorem na světě, který výchovu předškolních dětí začlenil do výchovného a vzdělávacího systému.³²

Podle Rýdla se pozdější snahy dalších osobností evropské pedagogiky (John Locke, Jean Jacques Rousseau, Jan Vlastimír Svoboda) o institucionalizaci výchovy malých dětí mimo rodinu nesetkaly s valným zájmem. Počátek 19.století tak rozštěpil předškolní výchovu na dva směry:

- Komenského názory o pevné organizaci výchovy s jasným obsahem jsou rozvíjeny zejména v Čechách, Uhrách, protestantské části německých zemí, dnešním Rakousku a v Nizozemí.
- Rousseauovy názory přirozeného vývoje jsou rozvíjeny zejména v západní Evropě, USA, Rusku a Polsku³³

---

³² RÝDL, K. a E. ŠMELOVÁ. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. Monografie. s. 9. ISBN 978-80-244-3033-1.

³³ Tamtéž s.10

Vznik institucí pro předškolní výchovu byl v českých zemích před rokem 1869 ovlivněn ekonomickými změnami ve vývoji celoevropské společnosti. Nastupující industrializace byla významným zásahem do každodenního života městských rodin pracujících v továrnách. Děti často vyrůstaly bez dostatečného sociálního, ekonomického i hygienického zajištění. Tyto nejnižší vrstvy obyvatelstva byly vystaveny chudobě, charitativní snahy vzešlé z vyšší a střední vrstvy zaměřené na zbudování pečovatelských zařízení pro malé děti nebyly však dostatečné. Prezidiální dekret z 30.září 1830 tyto snahy podpořil. O budování předškolních zařízení se zasadila i česká inteligence soustředěná v největším českém městě, která tímto způsobem chtěla využít možnost výchovy dětí v českém jazyce.³⁴

První opatrovna vznikla roku 1832 zásluhou hraběte Karla Chotka z Vojnína a předsedy dobročinného spolku a pražského starosty Spočila a byla známá jako „školka na Hrádku“. Ředitelem se stal Jan Vlastimír Svoboda (1803-1844). Po stáži v Německu Svoboda zpracoval koncepci výchovného obsahu a organizace opatrovny.³⁵

Svobodův spis s názvem *„Školka čili prvopočáteční, praktické, názorné, všestranné vyučování malých dětí k věcnému vybroušenému rozumu a ušlechtnění srdce s navedením ke čtení, počítání a rejsování pro učitele, pěstouny a rodiče“* rozdělil autor na 57 kapitol, které na sebe navazují a vedou učitele, případně jinou pečující osobu v konkrétních činnostech, které berou v potaz věk dítěte. Rýdl uvádí autorovu detailnost popisu cílů, obsahu cvičení, jeho účelu a správnosti provedení. Důraz je kladen na provázanost mravní výchovy a učení s návazností na věcné učení a z něj plynoucí poučení. Dílo zahrnuje i výuku trivia, nicméně respektuje osobnost dítěte a klade důraz na výuku a péči o dítě formou hry.³⁶

---

³⁴ RÝDL, K. a E. ŠMELOVÁ. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. Monografie. s. 20-22. ISBN 978-80-244-3033-1.

³⁵ Tamtéž s.20

³⁶ RÝDL, K. a E. ŠMELOVÁ. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. Monografie.s.21. ISBN 978-80-244-3033-1.

„Výchovu pojímá jako všestrannou, zaměřující se na rozumovou výchovu (poznávání přírody, společenských vztahů a lidské práce, rozvoj smyslů a řeči), tělesnou výchovu (péče o zdraví, vytváření hygienických návyků, pohybový rozvoj), mravní výchovu opírající se o náboženství (poučování, přísloví, povídky) a estetickou výchovu (kreslení, zpěv, lidové hry, říkadla, hudebně-pohybová výchova).“³⁷

Celá metodika ovšem poukazuje na nutnost využití okamžiku, kdy dítě o předmět výuky jeví zájem. Dílo je tak znamená významný posun v péči o duševní vývoj dítěte a posouvá ho kvalitativně dál od opatření, které byly v zahraničí primárně určeny k „hlídání“ dětí. Už i Svobodův termín „školka“ naznačuje směr, kterým se předškolní vzdělávání ubíralo.³⁸

J.V.Svoboda - Školka,čili prvopočáteční, praktické, názorné všestranné vyučování malých dětí, Praha 1939, vydáno tiskem v knižecí arcibiskupské knihtiskárně u Václavy Špinky

Ukázka práce učitele:

Cvičení I.

Uvítání dětí do školky. – Jízda na dřevěném koníčkovi. – Píseň o koníčkovi. - Ukazování a pojmenování některých dětí zajímavých předmětů. -Rozmluva o některých domácích zvířátkách. – Hry na komando. -Děti si volně hrají hříčkami.

Matky přicházejí ponejprv se svými dětmi do školky. Učitel: „Vítám vás, milé děti! Pojd'te, budeme si hrát. Jak se jmenuješ?“ Dítě: „Vítek“ U. „Vítek je tedy tvoje jméno. Přitom se ale ještě nějak jmenuješ?“ Matka: „Důvěrný“. U. „Důvěrný je tedy tvoje příjmení““ Prohlíží děti jsou-li čisté, a má přívětivě matky k tomu, aby své děti čisté do

---

³⁷ RÝDL, K. a E. ŠMELOVÁ. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. Monografie.s.22. ISBN 978-80-244-3033-1.

³⁸ Tamtéž s.23

školky odevzdávaly. U. „Vítek Důvěrný má umyté ručičky a obličej, má šátek do kapsy, učesané vlásky a nemá zamazané šaty, je hodný, čistý klouček! Mám ho rád a něco mu dám, proto že je čistý. Pojd' se mnou“. (Vede ho.) Tady si sedni na lavičku, dám ti hříčky. Tady máš konička, tady zase vozejček. Vidiš, to jsou hezké hříčky. Pěkně si hraj, maminka potom pro tebe přijde.“ Matka odejde a dítě je tiché. Mnoho dětí se dá hned na ponejprv hříčkami spokojiti. „Tu zase přichází klouček do školky, vítám tě! Jak pak ti říkají?“ Dítě se za matku schovává, hříčky nechce, trhá sebou a tahá matku pryč. „Bartoušku, neboj se, já ti nic neudělám! Já tě mám rád“! Učitel kyne matce, aby si šla na lavičku sednout. Dítě jde za ní a pláče. Netrpělivá matky chce dítě bít. „Maminko, odpusťte to Bartouškovi, on již nebude plakati“.³⁹

První veřejná mateřská školka byla založena roku 1869 podle říšského zákona u sv. Jakuba v Praze. Až do roku 1872, kdy bylo ministerským výnosem předškolní vzdělávání rozčleněno do tří typů veřejných vzdělávacích institucí, byla výuka trivie součástí vzdělávacího programu. Po vyhlášení povinné osmileté školní docházky pro děti od šesti do čtrnácti let byla výuka trivie přímo zakázána. Ta zaručovala základy výuky trivie a základy předškolního vyučování byly tehdejšími říšskými zákonodárci shledány jako nadbytečné. Do roku 1869 nebyly požadavky na kvalifikaci pracovníků v opatrovních celoplošně určeny, částečně se spoléhalo i na sebevzdělávání. Vzdělání a zkušenosti učitelé zastávali funkci ředitelů opatroven a dalším personálem byly opatrovnice. Tyto musely být trestně bezúhonné, nebyla na nich požadována žádná pedagogická kvalifikace. Nicméně roku 1848 vyzývá ve svém pedagogickém programu Karel Slavoj Amerling, povinnost pěstounek a opatrovnic seznamovat se s veškerými dokumenty, které se týkají opatrovnictví a péče o děti ve věku 2 až 12 let. Až 70.léta 19.století přinesla ujednocené požadavky na speciální pedagogické vzdělání zaměstnanců mateřských škol a jeslí.⁴⁰

---

³⁹ RÝDL, K. a E. ŠMELOVÁ. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. Monografie.s.23. ISBN 978-80-244-3033-1.

⁴⁰ Tamtéž s.23-25.

3.1. Historie jeselských zařízení

Matějček ve své knize píše: „*Jesle(..) jsou zařízení především ku prospěchu dospělých, nikoliv dětí, a že z vývojového hlediska jsou předčasná. A jak už víme, dětský organismus (jak tělesný, tak psychický) nemá být zatěžován něčím, čemu nedozrál*“.⁴¹

Výnosem ministerstva z roku 1872 se péče o předškolní děti rozdělila na tři typy zařízení. Prvním typem byly „mateřské školy“ s výchovně vzdělávacími cíli pro děti od 3 do 6 let, druhým typem byly „opatrovny“ s výchovně-sociálními cíli pro děti od 3 do 6 let a třetím typem byly „jesličky“ s ošetrovací náplní, tyto podléhaly zdravotnickým pravidlům pro děti do 3 let. Již od počátků a vlastně až do konce svého fungování jesle podléhaly resortu zdravotnictví.⁴²

Podle věku dětí byly jesle v meziválečném období děleny do dvou stupňů:

1. Děti ve věku šesti týdnů až do 18 měsíců byly umístřovány do jeslí 1.stupně
2. Děti až do tří let věku navštřevovaly pak jesle 2.stupně.⁴³

Stavebně byly jesle děleny na tři typy:

1. Mateřské školy bez jeslí o dvou odděleních a herně, zřizovány v ne příliš hustě obydlených lokalitách

---

⁴¹ MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa*. Praha: Grada Publishing, 2005. Pro rodiče. s.133. ISBN 80-247-0870-1.

⁴² SPLAVCOVÁ, H. a J. KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016. s.12-16. ISBN 978-80-262-1042-9.

⁴³ RÝDL, K. a E. ŠMELOVÁ. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. Monografie.s.35. ISBN 978-80-244-3033-1.

2. Mateřské školy až o 5 odděleních spolu s 2 odděleními jeslí, zřizovány v hustě osídlených lokalitách

3. Samostatné jesle o dvou odděleních s hernou (ložnicí), zřizovány v oblastech s vyšším počtem mladých rodin⁴⁴

Ukázka z publikace „Jesle, příručka pro zdravotnické pracovníky“, kterou roku 1953 vydalo Státní zdravotnické nakladatelství. Publikace pod vlivem poválečné prosovětské politiky nastiňuje práci jak v tehdejším Československu, zároveň se odvolává i k „bohatým sovětským zkušenostem“.

„Jesle jsou jedním z opatření, na nichž závisí, jak mnoho matek dětí do tří let se zapojí do práce v závodech i do veřejného života a jak klidně budou pracovat, spolehnutý na to, že o jejich děti je dobře postaráno. Význam jeslí den ode dne stoupá, jejich počet se každoročně zvyšuje. V roce 1947 bylo možno v nich umístit každé 104., v roce 1950 již každé 34.dítě do tří let. Dnes máme kolem 800 jeslí s 25 000 místy. 1.ledna 1952 přešly jesle do resortu ministerstva zdravotnictví a tím naši zdravotníci převzali v celém rozsahu odpovědnost za výsledky jejich práce. Socialistické zdravotnictví jim ukládá, rovněž tak jako všem ostatním svým pracovníkům, aby zajistili zdravý tělesný i duševní vývoj dětí v jeslích, aby výsledky péče o děti v jeslích se vyrovnaly výsledkům péče o děti v rodině, ba aby je i předčily.“⁴⁵

V této době bylo jeselské zařízení přizpůsobeno pracujícím matkám, aby jim provoz co nejvíce vyhovoval v návratu do zaměstnání.

Jesle byly tudíž děleny podle doby provozu:

Jesle denní – nejméně narušovali vztahy v rodině. Do tohoto zařízení byly přijímány děti matek s pravidelnou denní pracovní dobou, byly v provozu denně od 6 do 18 hodin a měly i sobotní provoz a to do 14 hodin.

---

⁴⁴ RÝDL, K. a E. ŠMELOVÁ. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. Monografie.s.35. ISBN 978-80-244-3033-1.

⁴⁵ KUBÁT, Kamil, ed. *Jesle: Příručka pro zdravot. pracovníky*. Praha: SZdN, 1953. s.3

Jesle s celotýdenním provozem – byly zřizovány jen v krajních případech, pokud matka pracovala na směnný provoz, dítě si brala domů pouze na sobotní odpoledne a celý den v neděli. Přijímaly se děti starší 6 měsíců, „nevýhodou“ bylo přetržení vztahu matka – dítě.

Jesle s nepřetržitým provozem – byly určeny matkám, které neměly svůj den volna, pravidelně, a tudíž si své děti mohly brát domů pouze v tento den. Nebyly zřizovány často a stejně jako u jeslí s celotýdenním provozem docházelo k významnému narušení vztahů.

Jesle s dvousměnným provozem-v tomto zařízení se pobyt dětí řídil směnným provozem, první skupina dětí přišla ráno a setrvala do odpoledne, druhá skupina pak začala svůj pobyt odpoledne a setrvala do pozdních večerních hodin. Tento typ jeslí naštěstí setrval pouze v rovině teoretické a nebyl nikde zřízen.

Jesle závodní-provoz byl uzpůsoben podle potřeb matek, které zde pracovaly a přednostně byly přijímány děti, které jejich matky ještě kojily.

Jesle pro děti nemocné nakažlivými chorobami-provoz v tomto typu jeslí byl nepřetržitý, nebyly s ním ale zkušenosti. Byly zřízeny pouze jedny v Praze pro děti, které měly černý kašel. Přijímány byly děti se stejnou nemocí a pokud byl průběh choroby nekomplikovaný. Po vyléčení se děti vracely do normálních jeslí.

Jesle se sanatorními skupinami-měly být zřizovány pro děti v rekonvalescenci po těžké nemoci, ale k jejich realizaci nikdy nedošlo.

Na venkově byly v době sezónních zemědělských prací budovány tzv. „žňové útulky“ pro děti starší jednoho roku, resp.pro děti, které už chodí a mladší šesti let.⁴⁶

Zřizování jeslí bylo v těchto letech mnohdy překotné a bez předchozích zkušeností na potřeby dítěte. Pracovní osazenstvo jeslí tvořily zdravotní sestry a tzv. opatrovnice, některé dny byl přítomen i jeselní lékař. Personál byl oblečený ve zdravotnických

---

⁴⁶ KUBÁT, Kamil, ed. *Jesle: Příručka pro zdravot. pracovníky*. Praha: SZdN, 1953. s.83-85

uniformách, celkově působilo prostředí neosobně a chladně, v 50. letech se dokonce i děti po příchodu do jeslí převlékaly do „ústavních šatů“.

Některé zvyklosti se v menší míře promítají i do současnosti, např. ranní filtr je stále běžnou součástí při ranním příchodu dětí do předškolního zařízení. Samozřejmě není již tak hloubkový jako v tehdejší době, nicméně stále pozorujeme dítě v jeho projevech zdravotního vztahu.

V 50. letech 20. století bylo zřizování i využívání jesliček běžné, tyto však čelily kritice ze stran uživatelů i široké veřejnosti.

Neméně kritičtí byli i odborníci, v první řadě dětských psychologů jako např. Zdeňka Matějčka a Václava Mertina. Oba uvádějí jako hlavní argumenty proti umístění dětí do jeslí nezralost dítěte pro kolektivní zařazení a značnou absenci společně stráveného času s rodinou. Dle psychologa Václava Mertina jsou zřejmé sociální důvody, které vedou rodiny k tomu dávat dítě do předškolních institucí, ale z hlediska pedagogicko-psychologického nejsou přijatelné. „*My bychom měli investovat do rodiny a místo toho zkoušíme hledat řešení v instituci. Těžko si přitom myslet, že odborníci nahradí dítěti maminku a tatínka.*“ Mertin upozornil, že dvouleté dítě si teprve vytváří pevnou vazbu k lidem kolem sebe, která vzniká od prvního roku života, ale ani ve dvou letech ještě není hotová. Potřebuje tuto vazbu dotvořit a instituce mu v tom nemůže pomoci. Pokud je malé dítě ve školce od osmi do pěti hodin, tak je to moc dlouho. Nelze se pak divit, že se rozpadají rodinné a jiné vztahy. Učitelé by proto podle něj měli rodičům zdůrazňovat, že by dítě ve školce neměli nechávat déle než čtyři hodiny nebo alespoň ne každý den.⁴⁷

Podle Vágnerové dochází ve vývoji osobnosti batolete zlomový bod v okamžiku odpoutání od matky. Na straně jedné je potřeba dítěte se v nejrůznějších oblastech osamostatňovat, na straně druhé stojí potřeba stability, jistoty a bezpečí. Když je tato

---

⁴⁷ Novinky CZ. *Pro vývoj dvouletých dětí může být pobyt ve školce problematický.* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/pro-vyvoj-dvouletych-deti-muze-byt-pobyt-ve-skolce-problematicky-tvrdi-psycholog-40035200>

rovnováha z jakýchkoli důvodů porušena (nedostatečná zralost dítěte, nedostatek potřebných kompetencí), může u dítěte převládnout potřeba jistoty, bezpečí, a to znamená větší závislosti.⁴⁸

Vágnerová popisuje dva druhy separace:

1. Aktivní separace – dítě si při vzdalování od matky samo určuje čas a vzdálenost, po které se bez přítomnosti matky cítí bezpečně a obé se postupně prodlužuje
2. Pasivní separace – znamená nedobrovolnou na vůli dítěte nezávislou separaci, u tohoto typu separace může dojít k separační úzkosti⁴⁹

V 70. a 80. letech se situace z hlediska vhodnosti a přívětivosti prostředí zlepšila, pokrok zaznamenala i pedagogická práce s dětmi. Vznikla tzv. „Společná zařízení jeslí a mateřské školy“ s vypracovaným programem výchovně-vzdělávací práce. Třídy v těchto zařízeních byly určeny dětem od dvou let.⁵⁰

Devadesátá léta přinesla další změny, jesle téměř vymizely, porodnost se snížila, a i mateřské školy mnohdy nenaplnily svou kapacitu.⁵¹ Úbytek jeslí byl podpořen i celospolečenským názorem, že dítě by mělo zůstat co nejdéle s matkou. Rodičovskou

---

⁴⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Karolinum (nakladatelství), 1999. s. 80-81. ISBN 80-7184-803-4.

⁴⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Karolinum (nakladatelství), 1999. s. 83. ISBN 80-7184-803-4.

⁵⁰ SPLAVCOVÁ, H. a J. KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016. s. 13. ISBN 978-80-262-1042-9.

⁵¹ Český statistický úřad. *Porodnost*. [online]. [cit.2.2.2020].

Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/28834417/13008615_4.pdf/a0952e2b-28d7-42cb-ade5-9dfbdafcf84d?version=1.3

dovolenou bylo možno čerpat v různých časových rozmezích, nejdéle bylo možno zůstat na rodičovské dovolené čtyři roky.⁵²

Změnou zákona č.372/2011 Sb. (Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování) byly jesle vyjmuty ze seznamu zdravotnických zařízení. Cílem výše uvedené legislativní úpravy byla skutečnost, že péči o všestranný rozvoj zdravých dětí do 3 let věku není třeba poskytovat v režimu zdravotnického zařízení. Další řešení týkající se jeslí včetně pracovněprávních postupů bylo předáno do kompetence jejich dosavadních provozovatelů a zřizovatelů. Obdobnou péči, která byla poskytována v jeslích, je možno poskytovat kupř. v režimu vázané živnosti dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších právních předpisů, „péče o děti do 3 let věku v denním režimu“.⁵³

3.2. Prohlášení ministerstva zdravotnictví o provozování jeslí jako zdravotnických zařízení

„V souladu s § 38 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, v platném znění, patřily jesle mezi zvláštní dětská zdravotnická zařízení, která pečují o všestranný rozvoj dětí ve věku do 3 let. S účinností ode dne 1.4.2012 je v platnosti zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, který částečně nahrazuje zákon č. 20/1966 Sb. V souladu s tímto zákonem již jesle nepatří mezi zdravotnická zařízení. Cílem výše uvedené legislativní úpravy byla skutečnost, že péči o všestranný rozvoj zdravých dětí do 3 let věku není třeba poskytovat v režimu zdravotnického zařízení.“

„Podle § 124 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, se provozování jeslí jako zdravotnických zařízení ukončí nejpozději 31.12.2013.“

---

⁵² Finance. *Historie rodičovské dovolené*. [online]. [cit.2.2.2020]

Dostupné z: <https://www.finance.cz/521486-historie-rodicovske/>

⁵³ Zákony pro lidi. *Zákon o zdravotních službách*. [online]. [cit.2.2.2020].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>

„Další řešení týkající se jeslí včetně pracovněprávních postupů je plně v kompetenci jejich dosavadních provozovatelů a zřizovatelů.“

„Obdobnou péči, která byla poskytována v jeslích, je možno poskytovat kupř. v režimu vázané živnosti dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších právních předpisů, péče o děti do 3 let věku v denním režimu“.

„Na výše uvedenou vázanou živnost se rovněž vztahují povinnosti vyplývající ze zákona č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č.410/2005 sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů“.⁵⁴

4. Současná situace výchovy a vzdělávání dětí do tří let

Ministr školství a tělovýchovy Ing. Robert Plaga, Ph.D., představil v listopadu roku 2019 spolu s expertní skupinou hlavní cíle připravované Strategie vzdělávací politiky do roku 2030.

Jeden z uvedených cílů této strategie se týká předškolního vzdělávání je zvýšení počtu dětí účastnících se předškolního vzdělávání. Děti ze skupin ohrožených sociálním vyloučením by se měly předškolní výuky účastnit nejméně dva roky kvůli prokazatelně pozitivnímu vlivu. Dalším cílem je i posílení nástrojů pro redukci dopadu rizikových faktorů v rodinném prostředí-asistence, služby školních psychologů, posílení meziresortní spolupráce. Pro zajištění kvality předškolního vzdělávání je kromě finanční podpory a odměňování pedagogů nutné i další vzdělávání pedagogů a zavedení opatření pro zkvalitnění výuky (třídy s menším počtem dětí, metodická podpora, kvalifikovaní

---

⁵⁴ Ministerstvo zdravotnictví. *Prohlášení MZČR*. [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z : https://www.mzcr.cz/dokumenty/prohlaseni-ministerstva-zdravotnictvi-provozovani-jesli-jako-zdravotnickych-zari_6754_5.html

pedagogičtí pracovníci, speciální pedagogové a asistenti). Další doporučení tohoto dokumentu se týká zachování podpory dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.⁵⁵

Nejnovějšími snahami Ministerstva práce a sociálních věcí 2.pololetí roku 2019 je znovu obnovit zařízení jeslí. Z dětských skupin se stanou znovu jesle – počítá s tím novela zákona o jeslích. Nové a srozumitelnější jméno však není jedinou změnou. Úprava by také měla zajistit stabilní financování po vzoru soukromých školek a vyšší standard kvality. Rodiče by také měli mít jistotu, že dát dítě do jeslí si budou moci dovolit. Cílem novely je zlepšit kvalitu péče a zajistit stabilní financování ze státního rozpočtu pro všechny děti do tří let, tedy do dne jejich 4. narozenin. To je zásadní zejména proto, že v polovině roku 2022 skončí podpora těchto zařízení z evropských fondů. V současnosti Ministerstvo práce a sociálních věcí eviduje tisíc dětských skupin, ve kterých se díky sdíleným místům pečuje o zhruba 16 tisíc dětí od jednoho roku.⁵⁶

Od roku 2021 by v Česku měla existovat sdílená pracovní místa. Vláda schválila novelu zákoníku práce, která stanoví jasná pravidla. Změna má pomoci zlepšit zaměstnávání žen s malými dětmi nebo seniorů tím, že se zvýší počet míst na částečný úvazek. V praxi to znamená, že se o jedno pracovní místo dělí dva nebo tři lidé, kteří se na pracovišti střídají. Mají tím pádem kratší úvazek, což by mělo umožnit zaměstnávání rodičů s dětmi.⁵⁷

---

⁵⁵ Ministerstvo zdravotnictví. *Prohlášení MZČR*. [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z : https://www.mzcr.cz/dokumenty/prohlaseni-ministerstva-zdravotnictvi-provozovani-jesli-jako-zdravotnickych-zari_6754_5.html

⁵⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Dětské skupiny* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <http://www.dsmpsv.cz/cs/>

⁵⁷ Tamtéž

4.1. Dětské skupiny

Dětské skupiny věcně spadají pod resort MPSV a metodickou podporu jim zajišťuje projekt Podpora implementace dětských skupin, který je systémovým projektem MPSV a je spolufinancován z ESF. Veškerá metodická podpora je zájemcům o zřízení dětské skupiny poskytována bezplatně v rámci všech regionů ČR. Projekt reaguje na vysoký zájem mnoha matek malých dětí spojovat péči o ně s vlastním uplatněním v profesi či zaměstnání. V ČR je přitom relativně, v evropském srovnání, nízká zaměstnanost žen s malými dětmi. Jedním z klíčových nástrojů pro podporu zaměstnanosti této skupiny je rozvoj předškolních zařízení péče o děti, hlavně do tří let, kterých je v ČR nedostatek. Proto vznikla a byla legislativně ukotvena nová služba péče o dítě v dětské skupině. Hlavním cílem projektu je podpora vzniku a fungování dětských skupin. Mezi klíčové aktivity projektu patří poradenství, vzdělávání potenciálních i současných poskytovatelů služby péče o dítě v dětské skupině a tvorba metodických materiálů.⁵⁸ Dětskou skupinu vymezuje zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o DS“). Dětské skupiny se nezapisují do Rejstříku škol a školských zařízení vedeného MŠMT, ale do evidence poskytovatelů vedené MPSV.⁵⁹

Zákon o DS stanovuje minimální počty pečujících osob pro různě velké kolektivy dětí, a to následovně:

- jedna pečující osoba pro DS do 6 dětí
- dvě pečující osoby pro DS od 7 do 24 dětí
- tři pečující osoby pro DS od 13 do 24 dětí, pokud je v DS alespoň jedno dítě mladší dvou let.

---

⁵⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Dětské skupiny* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <http://www.dsmpsv.cz/cs/>

⁵⁹ Tamtéž

Počet pečujících osob může být samozřejmě i vyšší, a to zejména pokud je třeba zajistit péči o více dětí mladších dvou let. Zákon o DS stanovuje pouze nezbytné minimum a zároveň dodává, že při plánování poskytování služby je důležité vždy zvážit zdravotní stav dětí, dobu jejich pobytu a zejména zmíněný věk. Zároveň je třeba zohledňovat potřebu individuálního přístupu, což je jeden ze základních principů služby péče o dítě v DS, který vyžaduje náležité personální zabezpečení. Dětská skupina je zařízením pravidelné péče o děti ve věkovém rozpětí od 1 roku až po začátek povinné školní docházky. Dětská skupina je jednou ze služeb péče o děti předškolního věku v ČR a rozšiřuje tak spektrum nabízených služeb pro předškolní děti. Vždy se jedná o neziskovou činnost. DS umožňují docházku v rozsahu nejméně 6 hodin denně každý pracovní den v týdnu. Péče je poskytována mimo domácnost dítěte a je zaměřena na výchovu, rozvoj schopností, kulturních a hygienických návyků dítěte. Jako hlavní dokument, kterým se fungování dětské skupiny řídí a který si každá jednotlivá skupina zpracovává sama, jsou vnitřní pravidla. V nich je určena otevírací doba, denní režim, evidence dětí, způsob stravování a úprava vztahu mezi poskytovatelem služby a rodičem dítěte. Součástí vnitřních pravidel je i zákonná podmínka týkající se povinného očkování.

V dětské skupině může být maximálně 24 dětí. Dle velikosti skupiny je pak určen i počet pečujících osob, které mají pedagogické, zdravotnické či sociální vzdělání nebo profesní kvalifikaci chůvy. V případě, že je v dětské skupině sedm a více dětí najednou, pečující osoby jsou minimálně dvě. Tím je zajištěn individuální přístup k dětem a ke specifickým potřebám každého z nich. Dětské skupiny jsou i alternativou pro děti se specifickými potřebami, lze zajistit přítomnost asistenta pedagoga a po domluvě i přítomnost osobního asistenta. Děti jsou přijímány v průběhu celého roku. O děti pečují na základě vypracovaného plánu výchovy a péče, který zaručuje co možná nejvyšší kvalitu poskytované služby. Délka umístění dítěte v dětské skupině záleží na dohodě mezi rodičem a poskytovatelem služby. Poskytovatel služby musí splňovat hygienické požadavky na prostory a provoz, toto vše je zákonně vymezeno. Dětské skupiny poskytují své služby buď široké veřejnosti jako veřejná dětská skupina nebo mohou být zřizovány

zaměstnavatelem jako podniková dětská skupina, v tomto případě je služba určena pro děti jeho zaměstnanců.⁶⁰

Poskytovatelem může být:

1. obec či kraj – územní samosprávné celky poskytují tuto službu zejména dětem svých obyvatelů
2. vysoká škola – slouží jak dětem vyučujících, stejně tak i dětem studentů, výhodou je přizpůsobení otevíracím hodinám instituce a umístění v rámci budovy
3. nestátní nezisková organizace (nadace, spolky, církve) – v tomto případě je služba nabízena široké veřejnosti
4. zaměstnavatel-poskytuje službu pro děti svých zaměstnanců, mohou nabídnout službu jinému zaměstnavateli pro děti jeho zaměstnanců, opět je v tomto případě nespornou výhodou sladění otevírací doby instituce dětské skupiny a pracovní době zaměstnanců
5. Všechny dětské skupiny a jejich poskytovatelé musí být evidováni v evidenci dětských skupin spravované MPSV. Provozování dětské skupiny je neziskovou činností, poskytovatel může požadovat úhradu jen na provoz dětské skupiny a na náklady za vybudování zařízení. Pokud poskytovatel získal dotaci z Evropského sociálního fondu, je úhrada nižší či bezplatná.⁶¹

4.2. Chůva

Další možností péče o děti do tří let je využití služeb chův, jejichž činnost je legislativně vymezena jako volná živnost podle zákona 455/1991 Sb., o živnostenském

---

⁶⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Dětské skupiny* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <http://www.dsmpsv.cz/cs/>

⁶¹ Tamtéž

podnikání, volné živnosti Poskytování služeb pro rodinu a domácnost a Mimoškolní výchova a vzdělávání.⁶²

*„Ministerstvo práce a sociálních věcí je od roku 2012 autorizujícím orgánem pro profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky (dále pouze „PK chůva“). PK chůva patří do systému Národní soustavy kvalifikací (NSK) a umožňuje zájemkyním a zájemcům získat celostátně uznávané osvědčení o jejich PK. O získání PK Chůva je velký zájem, neboť úspěšné absolventky a absolventi mohou pečovat o děti v dětských skupinách, mikrojeslích, v zařízení, které je vázanou živností péče o dítě do tří let věku v denním režimu, ale také v mateřských školách na pozici nepedagogických pracovníků. Počet úspěšných absolventek a absolventů neustále roste, v roce 2015 jich bylo 454, v roce 2016 1161 a od počátku roku 2017 již dalších 1400. Zkoušky z této profesní kvalifikace provádějí autorizované osoby, kterými mohou být fyzické osoby, podnikající fyzické osoby nebo právnické osoby. Přehled všech autorizovaných osob je neustále aktualizován na webu Národní soustavy kvalifikací“.*⁶³

Občas je jako negativum ze strany rodičů vnímán osobní vazba dítěte na chůvu, která s ním tráví od útlého dětství více času než sami rodiče.

4.3. Mikrojesle

Dalším zařízením jsou tzv. mikrojesle. Děti jsou v kolektivu čtyř dětí ve věku od 6 měsíců do 4 let. V provozu jsou minimálně 8 hodin, 5 dní v týdnu. Na délce pobytu dítěte se domlouvají zákonní zástupci dítěte a zřizovatel. Ministerstvo práce a sociálních věcí zřídilo projekt s názvem „Podpora implementace služby péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v tzv. mikrojeslích a pilotní ověření služby“. Tento projekt byl zahájen 1.1.2016 a plánované ukončení je určeno na 31.12.2020. V rámci výzvy č.126 a č.127 Pilotní ověření péče o nejmenší děti

---

⁶² Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Chůva* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/profesni-kvalifikace-chuva>

⁶³ Tamtéž

v mikrojeslích vyhlášené v rámci Operačního programu Zaměstnanost, vzniklo 72 mikrojeslí v rámci 71 projektů.⁶⁴

„Na začátku roku 2019 vyhlásilo ministerstvo práce a sociálních věcí výzvu č.69 a č.70, díky ní vznikne dalším 40 zařízení. Podle obou zmíněných výzev je v mikrojeslích povinný plán výchovy a péče, který vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (2004,2016).“⁶⁵

Pečovat o děti zde může pedagogický personál (učitel MŠ, učitel 1.stupně ZŠ, asistent pedagoga nebo vychovatel s ukončeným vzděláním, nikoli studující). Dále o děti v mikrojeslích může pečovat i kvalifikovaný zdravotnický personál, sociální pracovník nebo kvalifikovaná chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky.⁶⁶

5. Stručná historie výchovy a vzdělávání dětí mladších tří let v Německu

Před sjednocením rozděleného Německa se péče o děti do tří let v obou zemích lišila, v bývalé Německé demokratické republice bylo umísťování dětí do jeslí běžnou záležitostí, ve Spolkové republice Německo tomu bylo naopak. Po sjednocení obou zemí bylo třeba ujednotit a zkvalitnit systém předškolní výchovy. Poptávka po zařízeních pro děti do tří let se zvyšovala. Tomuto jevu přispěly i studie odborné veřejnosti, které potvrzovaly, že pokud je dětem zajištěna kvalitní péče, přístup personálu i malé skupiny dětí, je možné, že se dítě bude po všech stranách vyvíjet zdravě. Dalším argumentem pro byl i názor, že dítě ze sociálně slabších nebo z nefunkčních rodin bude lépe prospívat v těchto zařízeních, bude mu poskytnuta veškerá možná péče pro lepší startovací životní pozici. V problematice zařízeních pro děti mladší tří let byl zlomovým rok 2001 po zveřejnění PISA-Studie. Tato zpráva vyhodnotila úroveň žáků německých škol jako podprůměrnou. Výsledné šetření poukázalo na nedostatky v preprimárním školství.

---

⁶⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Mikrojesle* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/mikrojesle>

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Tamtéž

Hlavním cílem se tak stalo vybudování kvalitních zařízení pro děti mladší tří let s dostatečnou kapacitou. Od roku 2008 měly na místo v jeslích nárok děti od 2 let, v roce 2013 se tato hranice posunula. Nárok mají všechny děti bez rozdílu od ukončeného prvního roku. Trendem je vznik tzv. Kinderhauser, společných zařízení jeslí a mateřské školy. Děti, které ukončí ve věku tří let docházku do jeslí mají tak velmi usnadněnou adaptaci při nástupu do tříd.⁶⁷

5.1. Vývoj implementace, legislativní rámec a současný stav v Bavorsku

Vzdělávací a výchovný plán pro děti v denních zařízeních po vstup do školy v Bavorsku- Der Bayerische Bildungs und Erziehungsplan für Kinder in Tageseinrichtungen bis zur Einschulung-definuje děti, kterých se inkluzivní vzdělávání týká jako děti se zvýšeným vývojovým rizikem a děti ohrožené postižením; část dětí v denních zařízeních jsou ve svém vývoji nápadně ohrožené nebo poškozené ergo mají zvýšenou potřebu podpory či pomoci.⁶⁸

Také při pohledu na aktuální znění zákona je třeba tyto děti rozlišit na dvě skupiny:

1. Děti s postižením a postižením ohrožené děti-do této skupiny se řadí děti, jejichž tělesné funkce, duševní schopnosti nebo zdraví jsou dlouhodobě ohroženy. Tyto děti se výrazně liší od vývojového stadia, které odpovídá jejich věku a nejsou schopny účasti na životě společnosti. Mají nárok na pomoc při začlenění do vzdělávacího systému, kterou zřizuje a je v Bavorsku pro děti do 6 let zodpovědný úřad sociální pomoci.

---

⁶⁷ TIETZE, W., F. BECKER-STOLL, J. BENDEL. NUBBEK. *Nationale Untersuchung zur Bildung, Betreuung und Erziehung in der frühen Kindheit*. Berlin: Weimar, 2013. s. 15. ISBN 978-3-86892-026-0.

⁶⁸ BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM FÜR FAMILIE, ARBEIT UND SOZIALES, *Der Bayerische Bildungs- und Erziehungsplan für Kinder in Tageseinrichtungen bis zur Einschulung*. Berlin, Cornelsen, 2018. ISBN 978-3-589-24794-3.

2. „Rizikové děti“- pod toto členění spadají děti s výrazně zvýšeným rizikem vývoje, přičemž příčiny mohou být různé. Tyto děti pochází často z dětských domovů. Bývají zatíženy neutěšeným sociálním prostředím a rodinnou situací (chudoba, výchovné problémy v rodině). Kvůli všem těmto rizikovým faktorům je zdravý tělesný i duševní vývoj dítěte ohrožen a tím pádem i jeho stávající i budoucí účast na životě společnosti. Tato skupina nemá doposud nijak legislativně zajištěn nárok na pomoc jako je to u první skupiny dětí.⁶⁹

Od vyloučení k integrativní pomoci

Konkrétní pomoc dětem se speciálními potřebami byla v Bavorsku dlouhou dobu spojována s vyloučením z běžné "normální" společnosti. U široké veřejnosti převládal názor, že se těmto dětem dostane lepší péče v zařízeních tomu určených. V posledních letech se díky novým poznatkům a zkušenostem pohled široké veřejnosti i odborníků změnil. Mezinárodní myšlenka integrativního vzdělávání se prosadila i v Německu. Hlavními důvody pro toto nové zřízení byly následující argumenty:

1. Vyloučení napomáhá stigmatizaci a sociálnímu vyloučení
2. Ve skupinách tomu určených dochází k řešení daných problémů
3. Pomoc v zařízeních je účinná a efektivní a lze jí ve spolupráci s odborníky zajistit
4. Děti se speciálními potřebami profitují z pozitivního příkladu ostatních dětí
5. Také nezatížené "normální" děti a jejich rodiče mají prospěch ze společné výchovy všech dětí. Získají nenahraditelnou zkušenost a povědomí o tom, že

---

⁶⁹ BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM FÜR FAMILIE, ARBEIT UND SOZIALES, *Der Bayerische Bildungs- und Erziehungsplan für Kinder in Tageseinrichtungen bis zur Einschulung*. Berlin, Cornelsen, 2018. ISBN 978-3-589-24794-3.

Hlavními principy pro vzdělávání, výchovu a péči o postižené děti, jsou:

1. Princip sociální inkluze-děti se speciálními potřebami se mohou bez omezení plně účastnit všech aktivit
2. Princip priority preventivních opatření-pomoc nesmí přijít až ve chvíli, kdy už „dítě spadne do rybníku“, ale tomuto jevu je zapotřebí předcházet a případně i zamezit.

Oba tyto principy jsou určující pro rozvržení a plánování činností a zaměstnání v jeslích a mateřských školách. Jsou platné pro regionální, ale i pro plánovací procesy v rámci celého Bavorska, stejně tak i pro konkrétní zařízení.

Stupně pomoci pro děti se speciálními potřebami jsou podle Der Bayerische Bildungs und Erziehungsplan für Kinder in Tageseinrichtungen bis zur Einschulung, rozděleny do tří stupňů:⁷³

Tabulka č.1

Stupně pomoci	Intervenční činnost	Cílová skupina
I.	Zabránění vzniku vývojových problémů	Všechny děti a jejich rodiny
II.	Včasný zásah, pokud jsou vývojové problémy rozeznatelné	Rizikové děti a jejich rodiny
III.	Při (ohrožení) postižení integrovat a adekvátně podporovat	Děti(ohrožené) postižené a jejich rodiny

---

⁷³ BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM FÜR FAMILIE, ARBEIT UND SOZIALES, *Der Bayerische Bildungs- und Erziehungsplan für Kinder in Tageseinrichtungen bis zur Einschulung*. Berlin, Cornelsen, 2018. ISBN 978-3-589-24794-3.

Včasně rozpoznání vývojových odlišností

Dětská zařízení denního typu (jesle, mateřské školy) mají za úkol v rámci možností poskytnout rizikovým dětem včasnou a efektivní pomoc, aby se co nejvíce zabránilo progresi negativního vývoje.

Tím pádem vyvstává požadavek po diagnostice, poradenství a podpoře, který jesle nebo mateřské školy nejsou schopny profesně ani časově naplnit. Z tohoto důvodu potřebují dětská zařízení personální a profesní podporu příslušných odborných institucí (speciálně pedagogické poradny, výchovné poradny). Při práci s rizikovými dětmi v dětských denních zařízeních je nejdůležitější postupovat podle čtyř následujících výchozích bodů:

1. Včasně rozpoznání problému
2. Spolupráce s odbornými zařízeními
3. Pedagogické vedení
4. Sekundární prevence

Včasně rozpoznání problému

Kvalifikovaná pedagogická síla v dětských denních zařízeních má za úkol se podílet na včasném rozpoznání odchylek od vývoje.

V zařízeních je prováděn systematický screening, který má několik stupňů, minimálně jsou vždy dva.

Tabulka č.2

Stupeň 1	Rozpoznání případu	Několikrát ročně se systematicky pozoruje a určuje, u kterých dětí se vývoj odchyľuje od normy
Stupeň 2	Prohloubené pozorování	Při podezření na vývojové odchyľky od normy následuje hloubkové pozorování, které se vztahuje na následující aspekty: Vývojové odchyľky v oblastech řeči, kognitivního vývoje, motoriky, vnímání Poruchy chování Tělesné zdraví Rodinné a sociální prostředí

Spolupráce s odbornými zařízeními

Odborné pedagogické síly těsně spolupracují s preventivně orientovanými odbornými pracovišti. Při této spolupráci je nutné pokrýt 4 klíčové oblasti:

1. Včasné rozpoznání deficitu
2. Poradenství a vedení
3. Dodatečná podpůrná opatření
4. Další zprostředkování⁷⁴

---

⁷⁴ BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM FÜR FAMILIE, ARBEIT UND SOZIALES, *Der Bayerische Bildungs- und Erziehungsplan für Kinder in Tageseinrichtungen bis zur Einschulung*. Berlin, Cornelsen, 2018. ISBN 978-3-589-24794-3.

K 1.3.2018 využívalo péči pro děti do tří let 789 600 dětí. Převážná část těchto dětí (665 300, tzn.84,3%) navštěvovala zařízení s denní péčí (jesle), jiné druhy péče („Kindertagespflege“ nebo „Tagesmutter“-chůva) využili rodiče z 15,7%. Stále přetrvávají rozdíly mezi zeměmi bývalé Spolkové republiky Německo a Německé demokratické republiky. Ve východním Německu byl podíl dětí využívajících zařízení pro děti do tří let výrazně vyšší a to 51,5%, a v západním Německu byl tento podíl 29,4%.⁷⁵

---

⁷⁵ Statistikportal: *Daten und Fakten* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: https://www.statistikportal.de/sites/default/files/201907/Kindertagesbetreuung_2018.pdf

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6. Vytvoření optimálního modelu inkluzivní výchovy dětí do 3 let

Cílem praktické části bakalářské práce bylo vytvoření optimálního modelu inkluzivní výchovy dětí do tří let, který by za ideálního stavu mohl být použit v podmínkách ČR. Ke stanovení modelu bylo použito zmapování a srovnání integrace dětí mladších tří let s handicapem do 3 různých typů předškolních zařízení.

6.1. Výzkum situace ve vzdělávacích institucích pro děti do 3 let

Prvním mapovaným zařízením přijímajícím děti s handicapem do 3 let věku jsou jesle Kinderkrippe Planegg bavorské občanské společnosti FortSchritt, druhým mapovaným subjektem v České republice je společnost Little England, která je zřizovatelem soukromých jeslí, mateřské školy a prvního stupně základní školy. Třetím a zároveň posledním je Mateřská škola Úholičky, jejímž zřizovatelem je obec.

6.1.1. Společnost FortSchritt Bavorsko⁷⁶, obecná charakteristika (jesle, cílová skupina)

Motto celé společnosti Fortschritt je: „*My jsme inkluze. Ve smyslu spolurozhodování a spoluvytváření bez výjimky!*“

K realizaci této myšlenky společnost Fortschritt pracuje se třemi pilíři:

1. Inkluze začíná v hlavě
2. Inkluze potřebuje pomoc
3. Inkluze potřebuje impulzy

---

⁷⁶ Fortschritt Bayern: *About us* [online]. [cit.2.2.2020]. Dostupné z: <https://www.fortschritt-bayern.de/home/>

Založení neziskové organizace FortSchrift v roce 1994 je spojeno se jmény manželského páru Petera a Hanni von Quadt když byla jejich synovi Simonovi, stanovena diagnóza dětské mozkové obrny.

Původní záměr rodičů, kteří společnost FortSchrift svépomocí založili se záměrem najít pro své postižené děti vhodný směr výchovy a vzdělávání, se rozrostl v roce 1995 o první konduktivní pracoviště v Niederpockingu.

V roce 2001 došlo k legislativní úpravě na neziskovou organizaci a rozšířilo se pole působnosti společnosti z péče o děti s postižením na péči o děti a mládež. Společnost FortSchrift v současnosti nabízí služby jeslí, mateřských škol, a i německou obdobu zájmových Domů dětí a mládeže, které jsou určené pro děti docházející už na základní školu.

Společnost FortSchrift nabízí i alternativní směry ve vzdělávání jako jsou lesní školky, Montessori mateřské školky a jesle se vzdělávacím programem Reggio pedagogiky. Společnost FortSchrift je i poskytovatelem a garantem komplexní péče o děti s handicapem při integraci v jeslích, mateřských školách i při vyšším vzdělávání, která je bezplatná. V terapeutických centrech společnosti pracují konduktorky a terapeuti celostním přístupem o děti a mladistvé již zmíněnou metodou konduktivní podpory (v roce 1940 ji v Budapešti zavedl Dr. András Petö).⁷⁷ Dále je klientům k dispozici mobilní pečovatelská služba, která je navštěvuje jak v jejich domovech, tak i ve společných pečovatelských zařízeních a poskytuje terapeutickou i psychologickou pomoc a podporu. FortSchrift provozuje i chráněné bydlení pro mladistvé klienty. Další aktivitou je program FIND (FortSchrift Inklusionsdienst-slужba pro inkluzivní začleňování), který handicapovaným klientům pomáhá s výběrem a následným umístěním do zaměstnání.

---

⁷⁷ András Peto Faculty: *About András Peto* [online]. [cit. 2.2.2020]. Dostupné z: <http://semmelweis.hu/pak/en/about-us/about-dr-andras-peto/>

Dvoutřídní jesle Kinderkrippe Planegg jsou vedeny ředitelkou, která má ukončené magisterské studium oboru speciální pedagogika. Zároveň působí i jako vychovatelka-Erzieherin-u dětí se zkráceným pracovním úvazkem. V každé třídě je dále jedna vychovatelka, jedna pečovatelka-Kinderpflegerin-a jedna praktikantka. Vzdělání vychovatelka získá vystudováním dvouletého oboru pečovatelka a poté studiem na odborné škole sociální pedagogiky. Toto studium není zakončeno maturitní zkouškou.

Pedagogický přístup vychovatelek a pečovatelek vychází z principů Reggio Emilia pedagogiky. Dětem jsou v jejich činnostech průvodcem a partnerem. Jejich přítomnost dává dětem pocit jistoty a bezpečí. Zároveň však vnáší do činností i nové impulzy pro nově se rozvíjející činnosti.⁷⁸ Všichni zúčastnění se navzájem obohacují o nápady a zkušenosti, které jsou pedagogem zdokumentovány a společně s pracemi dětí uloženy do portfolií dětí.

Jesle společnosti FortSchritt v městě Planegg jsou dvoutřídní, celková plocha je 280 m². Budova má jedno patro, kde se nachází třída Manine a v přízemí je třída Piedini. Zde je i úklidová místnost, přípravná kuchyně, toalety pro personál. V budově je výtah, každá místnost je řešena bezbariérovým přístupem. Všechny místnosti určené pro děti jsou koncipované jako další učební rozměr, jsou přístupné, aby je děti mohly vnímat všemi smysly. Ze třídy v přízemí je přímý vstup na zahradu, z prvního patra vedou schody z terasy dolů na školní herní dvůr. Dále je v patře i ředitelna a hygienické zázemí pro personál včetně sprchového koutu. U každé třídy je herna, koupelna, ložnice, chodba, která se využívá jako šatna, ale i pro "tvoření" při projektech dětí.

Ve všech vnitřních i venkovních prostorech jesliček jsou pravidla, na kterých se podílejí i děti, všechna jsou jasně a přehledně znázorněna piktogramy.

---

⁷⁸ OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. S.44-45. ISBN 978-80-247-5107-8.

Herna

Herny obou tříd jsou členěny do tematických koutků, v koutku s knihovnou si mohou děti nejen prohlížet knihy a svá portfolia, ale slouží i ke krátkému odpočinku během zaměstnání. Ve stavebním koutku slouží dětem ke tvoření přírodní materiál (šišky, kaštany, ulity), velké molitanové kostky, ale i dřevěná vláčkodráha. Kuchyňský koutek lze přestavovat a je možné ho po úklidu nádobí používat i jako koutek hudební. V koutku určeném pro projekty dětí jsou připraveny náměty k tvoření, které jsou uzpůsobeny právě probíhajícímu projektu. Ve všech koutcích jsou děti při činnostech foceny a jejich vlastní fotografie jim tak slouží jako jednoduchý návod, co vše lze v daném koutku dělat. Stejně je tomu tak i v koutku určeném pro tělocvik, zde mají děti připravené věku odpovídající cvičební nářadí (malé schůdky, žíněnky), zde je mimo fotografie na stěně i velké zrcadlo. Zrcadla jsou umístěna i po herně, děti se mohou pozorovat z různých pohledů při veškerých činnostech. V celé herně je koberec.

K činnostem mohou děti užívat i dva velké stoly, v době svačin a oběda slouží ke společnému stolování. V koutku s knihami je pohovka pro zpříjemnění "četby". Nábytek je dřevěný a variabilní. Hračky jsou převážně dřevěné, popř. přírodních materiálů, koncept Reggio pedagogiky se odráží i zde, nicméně dětem jsou k dispozici i hračky běžné, jako jsou panenky, skládačky, zatloukátka, autíčka. Nechybí ani skříň s převleky. Dětem se hračky průběžně doplňují.

Je nutné, aby celá místnost herny byla koncipována pro individuální potřeby dětí, pro rovnoměrný fyzický a psychický vývoj dětí. Na každé dítě je nahlíženo stejným způsobem, nezáleží na jakýchkoli odlišnostech, ať už náboženských, sociálních, kulturních či na děti se speciálními potřebami. Architektonicky je myšleno i na děti tělesně handicapované. Prostor herny v dětech vzbuzuje chuť objevovat, učit se, ale zároveň poskytuje i dostatečné množství koutků k odpočinku a relaxaci.

Ložnice

Na hernu navazuje ložnice, pro děti je volně přístupná. Je využívána jako tělocvična pro týdenní velké cvičení. Děti mají na spaní matraci se spacím pytlím, leží bez polštáře, menší děti odpočívají podle potřeby s dudlíkem. Každé dítě má pevně určené místo pro odpočinek označené na stěně fotografií rodiny. Vychovatelka nebo učitelka dohlíží na děti po celou dobu odpočinku.

Koupelna

Celá místnost je opět dětem volně přístupná, většinou ale odchází děti na toaletu společně se skupinou dětí za doprovodu pedagogického personálu. Menší děti, které už umí chodit, ale které ještě potřebují pleny mají k dispozici přebalovací pult. Na něj si sami vystoupí po dřevěných schodech a které lze zabezpečit. Nad pultem je zrcadlo, děti tak mohou sledovat přebalování. Každé dítě má z domova vlastní hygienické potřeby a velkou motivací pro ukončení nošení pleny jsou pro ně starší děti, které si hygienu řídí sami. Místnost děti využívají k pokusům s vodou.

Chodba se šatnou

Chodba je často využívána jako výtvarný ateliér, děti mohou kreslit na velké papíry, které jsou k dispozici do dřevěného stojanu na zdi, případně mohou využít i velké zrcadlo. Pokud se rozhodnou kreslit v kleče, celá podlaha nebo stůl je jim k dispozici. Místo v šatně má každé dítě označené svou fotografií, při čekání na ostatní děti si mohou krátit čas prohlížením svého portfolia nebo prohlížením knížek.

Zahrada

Zahrada jeslí je jediným prostorem, kam děti nemají volný přístup. V přední části je umístěna dřevěná terasa. V této části jsou herní prvky, skluzavka, pískoviště a houpačka typu hnízdo. Zadní část zahrady je travnatá se vzrostlými stromy a domečkem svázaným z vrbového proutí. Travnatá část je využívána k volné hře a pozorování přírody, pro práci na záhonku s květinami a zeleninou. Celá zahrada je k dispozici při konání setkání s rodiči. V horkých dnech se děti můžou sprchovat pod dětskou sprchou nebo se osvěžit v malém nafukovacím dětském bazénku.

Cílová skupina

Přednostně jsou do jeslí Planegg přijímány děti s trvalým bydlištěm. Kapacita jeslí je 24 dětí ve dvou věkově heterogenních třídách, ve věkovém rozmezí 1-3 roky. V případě, že se uvolní místo, je možné zapsat i dítě mladší jednoho roku. V každé třídě je možná integrace jednoho handicapovaného dítěte. Děti se přijímají vždy na začátku měsíce, nejvíce pak v září nebo v lednu, kdy děti starší 3 let odcházejí do mateřské školy.

6.1.1.1. Užití a principy Reggio pedagogiky, metoda konduktivní podpory

DMO byla diagnostikována synovi manželů von Quadt, kteří jsou zakladateli společnosti FortSchritt. Je to choroba, která se nedá vyléčit. Dá se však pomocí léčby dosáhnout zlepšení podmínek a životních možností dítěte, což většinou příznivě ovlivňuje kvalitu jeho života), oslovili Peto Institut. Institut se zabývá metodou konduktivní podpory. Tento název pochází z latinského slova *conducere*, které v překladu znamená sbírat, shromažďovat. V tomto smyslu konduktivní podpora pomáhá postiženým lidem za podpory logopedické, pedagogické, psychologické, fyzioterapeutické a ergoterapeutické. Čím dříve se s touto metodou u postižených dětí začne, tím lepší jsou pozdější výsledky terapie.⁷⁹

Metodu konduktivní podpory zavedl v roce 1940 András Peto a v roce 1945 založil v Budapešti v Maďarsku tento institut, do roku 1967 celý institut i vedl. András Peto se roku 1947 stal vysokoškolským pedagogem speciální pedagogiky. Na pohybová

---

⁷⁹ PILLER, K. *Konzept der Fortschritt Kinderkrippe Planegg mit Orientierung an der Reggio-Pädagogik*. Planegg, 2014. s.7

postížení se díval jako na poruchu učení se, a ne jako na nemoc, popř. motorické postížení.⁸⁰

Původní záměr rodičů, kteří společnost FortSchritt svépomocí založili se záměrem najít pro své postižené děti vhodný směr výchovy a vzdělávání, se rozrostl v roce 1995 o první konduktivní pracoviště v Niederpockingu.

Reggio pedagogika se z Itálie rozšířila do světových zemí až po roce 1981, kdy byl celý systém představen na výstavě Sto řečí dítěte. Autorem je Loris Malaguzzi a název je odvozen od města v severní Itálii Reggio Emilia. Hlavní myšlenkou je společná odpovědnost občanů za výchovu a vzdělávání dětí a je tudíž jednotným úkolem pro obyvatele obce, veškerá běžná činnost je výchovným působením. Dětem nejsou dospělí učitelé, pouze asistenty jejich vlastního jednání.⁸¹

Základní principy Reggio pedagogiky podle Sabine Jobst jsou následující:⁸²

- 1.dítě je jako horlivý badatel
- 2.dítě je schopné mluvit víc než 100 jazyky
- 3.dítě je aktivním účastníkem učení
- 4.prostředí je pro dítě třetím učitelem

---

⁸⁰András Peto Faculty: *About András Peto* [online]. [cit. 2.2.2020]. Dostupné z: <http://semmelweis.hu/pak/en/about-us/about-dr-andras-peto/>

⁸¹OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. S.44-45. ISBN 978-80-247-5107-8.

⁸²JOBST S. *Inklusive Reggio-Pädagogik*. Bochum/Freiburg: Projekt Verlag, 2007. s. 38-48. ISBN 978-3-89733-164-8.

6.1.1.2. Rozhovor s ředitelkou jeslí Kinderkrippe Planegg

Na otázky odpovídala paní Zuzany Fudyová, Dis., která je na pozici ředitelky a zároveň učitelky jeslí Kinderkrippe Planegg od roku 2017.

Jaká je nejpočetnější skupina dětí navštěvující jesle?

Největší skupina dětí, které navštěvují jesle jsou děti od přibližně jednoho roku a třech měsíců věku. Rodiče ve většině případů čeká, až dítě začne chodit, což pro dítě znamená i určitý pocit jistoty a samostatnosti.

Jaká je socio-ekonomická situace rodin, jejichž děti navštěvují jesle, je možné situaci zobecnit? Jaké jsou důvody návratu rodičů do zaměstnání?

Většina dětí navštěvující jesle je z utěšených socio-ekonomických poměrů, matka je často zaměstnaná jen na poloviční úvazek, kterých je na německém pracovním trhu dostatek. Rodiče umisťují děti do jeslí částečně kvůli návratu do zaměstnání, ale spíše chtějí, aby dítě v kolektivu rozvíjelo sociální kompetence, více se naučilo, bylo samostatnější a mělo možnost hrát si s vrstevníky. Většina rodin vidí v jeslích možnost pro dítě se rozvíjet a vzdělávat.

Jaká je délka adaptačního programu v jeslích?

Délka adaptace každého dítě je individuální, ale osvědčeným pravidlem je, že první tři dny pobytu jsou rodiče dopoledne s dítětem v jeslích a čtvrtý den přichází první odloučení, asi na 15 minut. Pokud se dítě nechá utěšit od učitele, má zájem o dění ve třídě a je aktivní, tak se každý následující den čas odloučení prodlužuje. Druhý den je to na 30 minut, třetí den na 45 minut až dokud dítě nezůstane celé dopoledne v jeslích. Poté se čas pobytu prodlouží o společný oběd a až pak může dítě zůstat na odpolední odpočinek. Pokud adaptace probíhá problematicky, zůstává dítě po 30 minutách po několik dní.

Každé dítě má v jeslích svou „Bezugsperson“, učitelku, která se o něj stará a komunikuje s rodiči. Tuto blízkou osobu si dítě vybírá samo.

Celá adaptace probíhá v rámci přibližně tří měsíců, poté je dítě ve třídě aktivní, vyhledává kontakt s ostatními dětmi a je samostatnější. Adaptace je však velmi

individuální a velmi záleží na spolupráci s rodinou. Pokud jsou rodiče nervózní, naladění se přenáší i na děti a ty pak mají z adaptace větší obavy. Ve většině případech je dítě již po třech týdnech adaptace připravené v jeslích i odpočívat.

Je zákonem určený počet dětí na učitelku?

Je to počet šesti dětí na jednu učitelku. Třída v jeslích má 12 dětí a zde působí jedna vychovatelka a pečovatelka. Ve třídě Manine jsou ve třídě tři osoby, v týmu je i kvalifikovaná chůva a pečovatelka s polovičním pracovním úvazkem.

Pečuje v průběhu školního roku vychovatelka o stále stejnou skupinu dětí?

Ano, děti v průběhu roku setrvávají u "své blízké osoby", která je jim průvodcem i pomocníkem po celý den v jeslích.

Jaký je postup při podezření, že dítě, které navštěvuje jesle má handicap?

Nejprve se celá situace probere při pedagogické poradě a dítě je pak pozorováno několika vychovatelkami. Pokud se tyto shodnou, následuje návštěva speciálního pedagoga, který je zaměstnancem společnosti FortSchrift. Speciální pedagog provádí několik dní pozorování a je neustále s týmem jeslí v kontaktu. Při potvrzení podezření na handicap se domluví schůzka s rodiči, kde je přítomna třídní učitelka a speciální pedagog, který prováděl pozorování a vše diskutoval s týmem. Po domluvě s rodiči následuje ve většině případech návštěva odborného lékaře. Ten za pomoci zprávy od speciálního pedagoga zpracuje žádost o integrační místo v jeslích.

Pokud je dítě s handicapem umístěno do jeslí, jaké následuje personální posílení týmu jeslí?

Pokud do jeslí chodí "I-Kind" (integrované dítě), tak podle jeho individuálních potřeb dojíždí do jeslí speciální pedagožka, která s dítětem pracuje. Když jsou v jeslích tři a více integrovaných dětí, tak je speciální pedagožka přítomna každý den a je součástí personálního obsazení jeslí. Personální posílení poskytuje společnost FortSchrift.

Kdo poskytuje finanční podporu?

Finanční podporu poskytuje stát, ta se vypočítává ze zátěžových faktorů (Gewichtsfaktor).

Snižuje se počet dětí ve třídě při integrovaném dítěti?

Počet dětí je za běžné situace 12. Existují opět zátěžové faktory (např. dítě do tří let má faktor 2:0, dítě ve věku 3 až 6 let faktor 1:0, dítě běženců 2:0 a integrované dítě 4:0). Tuto problematiku řeší za jesle zastupitelstvo města Planegg. Celkový počet dětí se pak snižuje.

Existuje konkrétně v jeslích Planegg hranice pro maximální počet handicapovaných dětí ve třídě?

Toto není v rámci inkluze omezeno, finální rozhodnutí je na pedagogickém vedení. Musí být zajištěna dostupnost a možnost řádné péče o všechny děti. Ředitelka má pravomoc přijetí integrovaného dítěte odmítnout, pokud celé zařízení není schopné pro handicapované dítě zajistit náležitou odpovídající péči.

Je možná celodenní docházka handicapovaného dítěte do jeslí?

Integrované dítě má stejná práva jako ostatní děti, nicméně záleží především na uvážení a rozhodnutí rodičů, co považují za nejlepší pro své dítě.

Má handicapované dítě k dispozici speciální edukační pomůcky?

Pomůcky se zajistí po dohodě a doporučení speciálního pedagoga, jinak jsou dítěti k dispozici všechny hračky i pomůcky se kterými pracují ostatní děti.

Jaké je finanční ohodnocení zaměstnanců jesliček? Jak je rodiči vnímán a přijímán post učitelky v jeslích?

V celém německém, potažmo i Bavorském školství je poměrně značný nedostatek kvalifikovaných vychovatelek a učitelek, a tak jsou pracovní nabídky od zřizovatelů velice atraktivní. Jako benefit dostávají konkrétně zaměstnanci zde v Planegg 80% hrubé mzdy navíc, polovinu v květnu jako "peníze na dovolenou" (Urlaubsgeld) a druhou polovinu

v listopadu jako 'peníze na Vánoce' (Weihnachtsgeld). Na Štědrý den a Silvestr mají zaměstnanci placené volno. Každý má k dispozici 200 Euro ročně na školení (společnost FortSchrift má nyní i vlastní vzdělávací institut) a další finance jsou určeny na kolektivní výlet. Pět dní v roce lze jesle zavřít z důvodu teambuildingu nebo společně pracovat na vylepšení konceptu programu jeslí.

Pracovní doba při celém úvazku činí 39 hodin zahrnující přímou i nepřímou práci u dětí a dovolená je 30 dní v roce.

V jeslích může na pozici vychovatele, potažmo učitele či pečovatele pracovat i muž za stejných podmínek jako ženy. Hygienické úkony (přebalování, mytí dětí) se vždy provádí ve dvou. Tým v Planeggu je již šest let stabilní, ale kvůli vysokému pracovnímu tempu a stresu bývají zaměstnanci poměrně často nemocní, běžný je i syndrom vyhoření.

Společnost FortSchrift podporuje finančně i časově další vzdělávání všech svých zaměstnanců, ti však studium musí úspěšně ukončit, pokud se nepodaří, finanční náklady musí společnosti refundovat.

6.1.2. Soukromé předškolní zařízení Little England Úholičky, obecná charakteristika

Jesle v klidné lokalitě blízko Prahy mají ve svém programu dvojjazyčné vzdělávání s rodilým mluvčím. Vzdělávací program je pro jesličky unikátní a praxí ověřený. Vzdělávací metodické postupy integrují British National Curriculum (EYFS), zahrnují i prvky pedagogiky Marie Montessori. Hra má v jeslích Little England stěžejní význam. V rámci dvojjazyčného vzdělávání je filozofií Little England příprava dětí na úspěšnou budoucnost, kdy jim znalost anglického jazyka tuto cestu usnadní. Výuka probíhá přirozeným, nicméně intenzivním způsobem a jazyk se tak stává nástrojem pro denní komunikaci.

Celé zařízení je bezbariérové včetně venkovních prostor. Počet dětí v jeslích si zřizovatel stanovil na maximálně osm dětí, o které pečují dvě vychovatelky.

6.1.2.1. Přístup k inkluzivnímu vzdělávání

Přijímací kritéria si zřizovatel stanoví sám. Sama ředitelka celého zařízení uvádí, že přijímání dětí s handicapem jak do jeslí, mateřské školy i základní školy je otevřená a nakloněná. Působila několik let jako učitelka ve speciálních předškolních zařízeních v Holandsku a nyní může své zkušenosti využít. Jako stěžejní aspekt vnímá včasnou diagnostiku handicapu a včasné zařazení handicapovaného dítěte do vzdělávacího procesu. Při volné kapacitě v zařízení je možné dítě s handicapem přijmout. Soukromá zařízení jsou však podle jejího vyjádření veřejností obecně vnímána jako finančně nadstandardní záležitost pro ekonomicky silnější vrstvu obyvatel, tudíž je na místě i obava rodičů z hrazení školného a ostatních pomůcek pro handicapované dítě.

6.1.2.2. Rozhovor s ředitelkou jeslí, MŠ a ZŠ Little England

Vaše jesle oslovila rodina dvouleté holčičky s Downovým syndromem, je vaše zařízení ochotné a schopné zajistit dítěti náležitou péči?

Já sama se k zařazování dětí s handicapem stavím kladně, vždy je však prioritní osobní setkání s rodiči a dítětem. Není ani v zájmu rodiny a ani zařízení řešit situaci bez předchozí domluvy. Dále je nutné včasné zařazení dítěte do vzdělávání, je samozřejmě mnohem snazší dítě správné návyky a postupy naučit od úplného základu než dítě už chybné návyky odnaučit.

Rodiče handicapované holčičky vám sdělili, proč si vybrali právě vaše zařízení?

Little England už po letech svého fungování získalo renomé kvalitního předškolního vzdělávacího institutu a nyní už druhým rokem i školního. V našich možnostech je i upravení počtu dětí s přihlédnutím k dítěti s handicapem. To ve veřejných zařízeních funguje samozřejmě také, ale realita tomu většinou neodpovídá. Náš přístup k dětem je individuální, jejich docházka začíná v jeslích a pokračuje až na konec prvního stupně základní školy. Státní zařízení přijímají děti mladší tři let pouze pokud je jejich kapacita nenaplněna. Naše jesle jsou jednou z variant péče o děti mladší tří let.

V čem ještě vidíte výhody oproti veřejným předškolním zařízením, myšleno standardní MŠ s docházkou i pro děti mladší tří let?

Pro děti s handicapem je důležitý během celého dne odpočinek, naše jesle mají dostatek prostoru, abychom vybudovali jakousi multifunkční Snoezelen místnost. Využití je mnohostranné, i děti bez problémů si přes den rády odpočinou a zrelaxují. Little England přímo sousedí se zámeckým parkem, pro děti je pobyt na zahradě a hřišti naprosto zklidňující. Hromadnou dopravou je snadno dostupný rodinný plavecký bazén, který lze rovněž využít pro stimulaci dětí s handicapem.

Nyní čekáte na vyjádření SPC kvůli schválení podpůrných opatření?

Zahájila jsem jednání s SPC o stanovení podpůrného opatření a následné přidělení pozice asistenta pedagoga. SPC se prozatím vyjádřilo způsobem, že počet dětí na jednu učitelku si zřizovatel určuje sám, tudíž je tento snížen a o podpůrné opatření asistenta pedagoga nelze zřídit.

Jakým způsobem budete vzniklou situaci řešit?

V krajní situaci by bylo možné řešení vytvořit fond pro hrazení mzdových nákladů na tuto pozici. Finance bych ovšem musela přesunovat v rámci rozpočtu celého zařízení Little England. Rodiče holčičky už byli v jiném zařízení odmítnuti, já je však nechci zklamat a situaci stále řeším.

6.1.3. Mateřská škola Úholičky, příspěvková organizace, obecná charakteristika

MŠ Úholičky je od 1.3.2014 dvoutřídní, od roku 2003 je příspěvkovou organizací. Zřizovatelem je obec Úholičky.

Budova je nízkoenergetická, přízemní atriová a bezbariérová se dvěma třídami. V menší třídě je kapacita dětí určena na 19 dětí a větší na počet 24 dětí, třídy jsou věkově homogenní. Přijímají se děti zpravidla od tří let, v případě volných míst nejprve děti ze spádové obce Statenice (spádovost domlouvá starostka obce Úholičky). Pokud se i tehdy kapacita nenaplní, volná místa se nabídnou rodičům dětí mladších než 3 roky. K takové situaci zatím ještě při přijímání dětí nedošlo. Zařízení i vybavení školky je nadprůměrné, vnitřní i venkovní prostory jsou vybaveny novým nábytkem a dostatečným množstvím hraček i učebních pomůcek. Jsou to hračky klasické až po učební pomůcky vycházející z alternativních pedagogických směrů.

Mateřská škola si zpracovala Školní vzdělávací program podle zásad Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání vydaný MŠMT ČR č.j. 32 405/2004-22 a v souladu s obecně platnými právními předpisy. ŠVP lze průběžně upravovat podle získaných vzdělávacích zkušeností pedagogických pracovníků. Na zpracování se podílí všechny pedagogické pracovnice.

V nabídce školky je i individuální adaptační program, povětšinou ho využívají rodiče dětí z mladšího oddělení, kde je věk dětí 3-4 roky, případně mladší.

6.1.3.1. Legislativa inkluzivního přístupu

Školka respektuje individuální potřeby a možnosti dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které k naplnění svých vzdělávacích možností a uplatnění svých práv na rovnoprávném základě, potřebují poskytnutí podpůrných opatření. To se týká i podmínek vzdělávání dětí nadaných. Zařízení úzce spolupracuje s PPP, které provádí diagnostiku školní zralosti, dále v případě dětí nadaných vypracovává IVP a je v kontaktu s SPC.

6.1.3.2. Rozhovor s vedoucí učitelkou MŠ Úholičky

Rozhovor byl veden s vedoucí učitelkou Lucií Márovou, která ve předškolním zařízení pracuje již 30 let.

V MŠ Úholičky je umístěn chlapec s diagnostikovanou poruchou autistického spektra a hyperaktivitou. V kolika letech byl do školky přijat? Nastoupil již s podezřením problémového chování?

Byl přijat ve svých třech letech a už při zápisu vykazoval známky nestandardního chování. Při zápisu nekomunikoval, nespolupracoval, pouze na malou chvíli byl schopen zabavit se matčíným mobilním telefonem. Nicméně, někdy se i zdravé dítě v cizím prostředí projevuje takto, takže během krátké chvíle zápisu nebylo možné s určitostí posoudit, zda není pouze z výjimečné situace "nesvůj". Matka chlapce nás asi po měsíci chlapcovi docházky postupně začala informovat o svých obavách už když byl batole. V šesti měsících navštívili neurologa kvůli záškubům končetin, epilepsie se nepotvrdila.

Jak popsala matka chlapcův psychomotorický vývoj od prvních pozorovaných záškubů až po nástup do školky?

V devíti měsících začal chodit, zcela přeskočil fázi lezení. Chůze byla již od desátého měsíce zcela jistá, padal zcela minimálně. Před svými vrstevníky byl velmi napřed. Zarážející byl i minimální pud sebezáchovy. Pokud se zranil (to se stávalo naprosto minimálně) celou situaci přešel, jako kdyby se nic nestalo. Nevadila mu krev, neplakal. Pokud ano, už rodiče věděli, že se stalo něco opravdu vážného. Nikdy nevyžadoval děti ke své hře, naopak mu při ní vadily. Běžné sociální situace nezvládal, hru s dítětem, které znal nechtěl a raději odešel. Už od batolecího věku se u chlapce vyskytovaly časté výkyvy nálad, projevovala se u něj vysoká unavitelnost i při zdánlivě snadných činnostech. Polední odpočinek však doma odmítal.

Chlapec nastoupil do školky ve svých třech letech, první půl rok byl ve třídě nejmladších dětí pouze s učitelkou. Prosím popište, jak dlouho trvalo, než byl SPC doporučen individuální vzdělávací plán a pozice asistenta pedagoga.

Rodiče chlapce velmi dobře spolupracovali, chlapec chodil do MŠ od března 2017 a návštěva z SPC následovala hned po letních prázdninách, od ledna 2018 jsme obsadili pozici asistenta pedagoga na celý úvazek. Po čase nastalo výrazné zlepšení chlapcova chování, k dětem se před nástupem asistentky choval v situacích, které nezvládal, agresivně. Učitelce samotné moc prostoru pro individuální přístup, při péči o dalších 18 tříletých dětí, nezbyvá. V menším oddělení byla pro chlapce přínosem i větší a častější absence dětí z důvodu nemoci. Kolektiv cca 12 dětí (případně méně) na něj působí jednoznačně kladně. Spaní asistentkou si vytvořili vztah plný důvěry. Bohužel paní asistentka po půl roce na této pozici skončila, bylo jí nabídnuto místo učitelky v naší MŠ. Od září jsme měli asistentku novou, s chlapcem si od počátku nerozuměli a vztah byl pouze čistě profesní. Pokrok v tomto období stagnoval. O místo asistenta není velký zájem, práce je náročná a finanční ohodnocení je velmi malé, což je poměrně demotivující.

Jak dlouho chlapec v menším oddělení setrval?

SPC bylo rodičům doporučeno setrvat co nejdéle, vlastně jako pětiletý byl stále v mladším oddělení. Důvodem byl menší a klidnější kolektiv dětí, čekalo se i na zralejší věk kvůli chlapcovým odmítavým reakcím na změny.

Nyní je chlapec s dalšími 23 dětmi v oddělení starších a předškolních dětí. Jak se Vám jeví jeho adaptace a socializace?

Je nutné podotknout, že o letních prázdninách začali rodiče po dlouhém rozmýšlení na doporučení psychiatra chlapce medikovat. Užívá dvakrát denně Ritalin. První dávku ráno po probuzení a je to znát na jeho dopoledním zklidnění. Kolem oběda už je znatelné, že medikace přestává působit a opět u chlapce nastává výrazný motorický neklid a nesoustředěnost. Po poledním spánku bývá situace poměrně složitá, chlapec je plačtivý, špatně naladěný. Ve větším kolektivu se zdá být ztracený, více upnutý na asistentku, se kterou má velmi dobrý vztah. U řízených činností udrží pozornost chvíli, nicméně nám bylo s SPC doporučeno ho do všech činností co nejvíce zapojovat, protože už je v předškolním věku. Někdy bývá těžké odhadnout, zda je pro něj vůbec přínosem s ostatními dětmi všechny činnosti vykonávat. Každopádně jako klíčové pro chlapcovo fungování při celodenní docházce vidím vztah asistent-dítě a menší počet dětí ve třídě. To bohužel není možné splnit, poptávka po místech v MŠ je vysoká, a i náš zřizovatel chce ostatním rodičům vycházet vstříc a dětem docházku do školky zajistit.

Disponuje MŠ prostorem, kde je možné integrovaným dětem umožnit odpočinek v průběhu dne?

Bohužel ne, paní asistentka využívá prostoru, kde jsou umístěny matrace dětí a pomůcky na cvičení. Pokusily jsme s učitelkami tento sklad uzpůsobit pro příjemnější odpočinek. Koupily jsme měkký koberec, deky, velké polštáře, a i tlumené osvětlení. Při nákupu pomůcek se radíme s SPC a snažíme se, aby byly využitelné i pro ostatní děti.

Jak reagují děti na chlapce v mladším oddělení a ve starším oddělení?

Když chodil do menšího oddělení byla situace složitější z pohledu rodičů ostatních dětí, často museli paní učitelky rodičům vysvětlovat, proč má jejich dítě modřinu, škrábanec. Situace se ve spolupráci s paní asistentkou zlepšila, ale pohled dětí nelze bagatelizovat. Ale tak je tomu i v případě „normálních“ dětí. Některé děti se o chlapce vůbec nezajímaly, některé jim byly doslova fascinovány, obzvláště při jeho stereotypních hrách. V starším oddělení už lze někdy u dětí zaznamenat i posměch a je na denním pořádku neustále vysvětlování chlapcovi jinakosti.

Jak vy osobně vnímáte začleňování dětí s handicapem do běžných mateřských škol?

Děti s handicapem jsem za svou praxi zažila pravděpodobně víc než jen tohoto konkrétního chlapce, nicméně teprve v tomto případě jsme všichni v MŠ zažili veškeré peripetie od diagnostiky až po obsazení pozice asistenta pedagoga kvalifikovanou a kvalitní silou. Maminka chlapce je ukázkovým příkladem rodiče, který nic nechce zanedbat, a tudíž se velmi brzo začala zajímat o řešení náročné situace. Mnozí rodiče si pochopitelně nechtějí problém u svého dítěte připustit, návštěvu odborníka odkládají a poté od školky čekají „zázraky“.

6.2. Porovnání jednotlivých přístupů v analyzovaných společnostech

Dané společnosti byly autorkou vybrány záměrně kvůli rozmanitosti přístupů k dané problematice. Je tak možné na ni nahlížet v globálnějším měřítku po prostudování jednotlivých přístupů.

V bavorském (potažmo německém) předškolním vzdělávacím systému se zdá být celý proces integrace dětí s handicapem mladších 3 let pevně a funkčně nastaven. Veškerá problematika s tím spojená se jeví jako dlouhodobě zavedený a fungující systém.

V českém předškolním vzdělávacím systému, ať už ve sféře státní či soukromé, stále dochází ke změnám, legislativním nebo s tím spojenými změnami personálními. Mnohé instituce jsou přetíženy (SPC, ale i MŠ), chybí kvalifikovaný personál. Téma umístění dvouletých dětí mezi děti tříleté se od roku 2016 stále neuzavřelo a je pro učitelky mateřských škol znatelnou zátěží. I pro zřizovatele, který by dětem mladším tří let musel uzpůsobit veškeré zařízení mateřské školy. Speciálně pedagogická centra jsou vytížena na svou maximální kapacitu a nové klienty, nota bene mladší tří let, nejsou schopny obsloužit.

Srovnatelné ve zřízeních FortSchrift a státní mateřské školy Úholičky jsou platové podmínky pedagogických zaměstnanců, v ČR jsou náklady na mzdu tabulkově odstupňovány, stejně je tomu i v Německu. V soukromém zařízení Little England autorce práce mzdové náklady nebyly sděleny.

Dále jsou všechna zařízení zařízena bezbariérově, moderně a odpovídají nejnovějším architektonickým trendům, vybavení pedagogickými pomůckami je dostatečné a stále se obnovuje. V jeslích společnosti FortSchritt a v jeslích Little England je kladen důraz na alternativní vzdělávací směry, jak již bylo v práci zmíněno, MŠ Úholičky se snaží těmito trendům hlavně v práci s integrovanými dětmi přiblížit.

Obě jeselská zařízení kladou důraz na individuální přístup k dětem, vzhledem k dostatečnému počtu učitelek a vychovatelek, je toto jednoznačně pro děti „normální“ i děti s handicapem přínosem. Little England přijímá do jeslí maximálně osm dětí a o ně pečují dvě učitelky a jedna vychovatelka. MŠ Úholičky je zřizovatelem nuceno naplnit svou kapacitu maximálně co se prostoru na jedno dítě týče. Stále se i kvůli určité obavě z přijímání dvouletých dětí snaží nabídnout místa dětem starším z okolních obcí. Pedagogický personál se skládá ze tří učitelek, jedné z nich obec hradí mzdové náklady na celý úvazek, a ředitelka má u dětí pouze poloviční úvazek. Zátěž na učitelky je enormní, zvláště při homogenním složení třídy.

Společnost FortSchritt je pro potřeby svých vzdělávacích, terapeutických i volnočasových zařízení přímým zprostředkovatelem podpůrných opatření od pravidelných návštěv speciálního pedagoga až po zajištění personálního posílení v podobě kvalifikovaného asistenta pedagoga. Obě česká zařízení se musí o podpůrná opatření postarat odborné veřejnosti obecně známým, a ne příliš jednoduchým způsobem. V neposlední řadě je nutné podotknout, že převyšuje poptávka školních zařízení po obsazení této pozice před nabídkou kvalifikovaných a kvalitních asistentů pedagoga. Značně demotivující je pro osoby, které se rozhodnou práci asistenta pedagoga vykonávat, velmi nízké finanční ohodnocení a téměř žádná škola či školka nenabízí pozici s celým úvazkem.

6.3. Optimální model inkluzivní výchovy

Tento model je vytvořený na základě analýzy sebraných zkušeností a dat ze zkoumaných společností. Dále i studiem citované literatury a dalších zdrojů (aktuální články z týdeníku Učitelské noviny, měsíčníku Poradce ředitelky MŠ, portálů NUV, MŠMT, MPSV atd.). Funkčnost tohoto modelu nelze bez předchozího prověření dokázat. Počítá s možností aplikace za ideálně nastavených podmínek ve školství ČR.

Celá problematika se jeví jako ideální u německé společnosti FortSchritt, nicméně i ta je soukromou institucí a nelze ji vztáhnout na školství v celém Německu. Ideálním modelem se autorce jeví myšlenka malých kolektivů, jak již bylo zmíněno maximálně 6 dětí na jednu učitelku, popřípadě vychovatelku. Dostatečná podpora personální ze strany zřizovatele, kvalitní a kvalifikovaná speciálně pedagogická intervence, která je zároveň včasná. Nutností je i další vzdělávání stávajícího pedagogického personálu, reagování na nejnovější trendy v oblasti speciálně pedagogického vzdělání. Rozpoznání problému odbornou silou, kdy již není v zájmu dítěte zařazení do kolektivu dětí bez handicapu a následné umístění do zařízení vhodného pro konkrétní postižení. Dostatečná kapacita těchto specializovaných pracovišť. Velkým přínosem řešení problematiky kvalifikovanosti asistentů pedagoga by byl i specifický studijní obor, případně obor učební. Propracovanost sekundárního německého školství je nepochybná.

ZÁVĚR

Cílem předložené bakalářské práce bylo popsat a srovnat současnou problematiku inkluzivního vzdělávání dětí do tří let v České republice a Bavorsku. Poznatky a informace z teoretické části aplikovat do praxe a dále v praktické části demonstrovat konkrétní poznatky z vlastní praxe. V teoretické části jsou uvedeny vybrané kapitoly vývoje dítěte, které jsou zaměřeny na psychomotorický vývoj dítěte od narození do tří let. Dále se autorka věnuje obecnému popisu pojmu inkluze a integrace, právnímu rámci vzdělávání dětí do tří let v ČR. Popisuje i stručnou historii vývoje výchovných a vzdělávacích institucí dětí do tří let u nás. Dále je popsán i současný stav výchovy a vzdělávání dětí do tří let s výhledem MŠMT do roku 2030. V další kapitole se autorka věnuje historii a současnému stavu výchovy dětí do tří let v Bavorsku, zahrnut je i legislativní rámec inkluzivního vzdělávání. Autorka bakalářské práce prostudovala i odborné materiály v němčině, zde prokázala schopnost se v těchto zdrojích orientovat. Rozsah bakalářské práce neumožňuje se podrobněji věnovat a specifikovat celý německý vzdělávací systém, na který je navázáno vzdělávání pedagogů a vychovatelů. V praktické části jsou uvedeny konkrétní příklady přístupů k inkluzivnímu vzdělávání, z materiálů i rozhovorů se zástupkyněmi jednotlivých institucí bylo možné získat dostatečné množství informací k vytvoření ideálního modelu inkluzivní výchovy dětí do tří let. Tento model je však pouhou myšlenkou, kterou za současné situace ve školství ČR, nelze aplikovat. Zásadním problémem je nedostatek financí v resortu školství, které by byly vynaloženy na vzdělávání potřebných specialistů k dětem s handicapem. Dále prostorem a vybavením neodpovídající zařízení a v první řadě chybějícími znalostmi a zkušenostmi pedagogických pracovníků, kteří se leckdy ve své praxi setkávají s handicapovaným dítětem poprvé. V povědomí široké veřejnosti se učitelé po zvyšování platů postupně stávají těmi, kteří „už nevědí kolik peněz by ještě chtěli“, to se promítá společně s trendem nevíchy do přístupu k učitelům. Málo rodičů se dnes staví k profesi učitele jako k autoritě a chybu většinou nehledají u sebe, nýbrž primárně v instituci. Tento stav se zdá být ještě markantnější v preprimárním vzdělávání, autorka často od rodičů slyší názor, že učitelky v mateřských školách si s dětmi „jen hrají“. Vztah učení-hra je jim naprosto neobjasněný. Avšak chyba bývá někdy i na straně učitelů, relativně nová pozice asistenta pedagoga jim není zcela jasná. Dochází tak k nedorozuměním, asistent často vykonává i

činnosti, které nejsou součástí jeho kompetencí. V neposlední řadě je problémem i nedostatek kvalifikovaných pedagogických pracovníků. Ti často již ve školství pracují a musí si tak vzdělání doplnit. Cesta nebývá příliš snadná, státní vysoké školy nabízí kombinované studium, ale studijní dny bývají ve všední den.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Vyd. 4., přeprac. a dopl. Praha: Grada, c2006. Psyché. ISBN 978-80-247-1284-0.

MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa*. Praha: Grada Publishing, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

MONTESSORI, M. *Tajuplné dětství*. Praha: Nakladatelství světových pedagogických směrů, 1998. ISBN 80-86189-00-7.

ERIKSON, E. In: ŘÍČAN, P. a D. KREJČÍŘOVÁ a kol. *Dětská klinická psychologie*. 4., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. Psyché. ISBN 80-247-1049-8.

SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-271-0095-8.

JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor; [Díl] 1.*, 1.vyd. – Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993. ISBN 80-210-0830-X.

RÝDL, K. a E. ŠMELOVÁ. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. Monografie. ISBN 978-80-244-3033-1.

SPLAVCOVÁ, H. a J. KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1042-9.

OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5107-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Karolinum (nakladatelství), 1999. ISBN 80-7184-803-4.

KUBÁT, Kamil, ed. *Jesle: Příručka pro zdravot. pracovníky*. Praha: SZdN, 1953.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

TIETZE, W., F. BECKER-STOLL, J. BENDEL. NUBBEK. *Nationale Untersuchung zur Bildung, Betreuung und Erziehung in der frühen Kindheit*. Berlin: Weimar, 2013. ISBN 978-3-86892-026-0.

BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM FÜR FAMILIE, ARBEIT UND SOZIALES, *Der Bayerische Bildungs- und Erziehungsplan für Kinder in Tageseinrichtungen bis zur Einschulung*. Berlin, Cornelsen, 2018. ISBN 978-3-589-24794-3.

PILLER, K. *Konzept der Fortschritt Kinderkrippe Planegg mit Orientierung an der Reggio-Pädagogik*. Planegg, 2014

JOBST S. *Inklusive Reggio-Pädagogik*. Bochum/Freiburg: Projekt Verlag, 2007. ISBN 978-3-89733-164-8.

Seznam použitých internetových zdrojů

Nadace OSF. *Prohlášení ze Salamanky*. [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <https://osf.cz/2016/10/17/prohlaseni-ze-salamanky/>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Školský zákon*. [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Zákony pro lidi. *Zákon 178*. [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-178/zneni-20180901>

Novinky CZ. *Pro vývoj dvouletých dětí může být pobyt ve školce problematický*. [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/pro-vyvoj-dvouletych-deti-muze-byt-pobyt-ve-skolce-problematicky-tvrdi-psycholog-40035200>

Český statistický úřad. *Porodnost*. [online]. [cit.2.2.2020]. Dostupné z:
https://www.czso.cz/documents/10180/28834417/13008615_4.pdf/a0952e2b-28d7-42cb-ade5-9dfbdafcf84d?version=1.3

Finance. *Historie rodičovské dovolené*. [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z:
<https://www.finance.cz/521486-historie-rodicovske/>

Zákony pro lidi. *Zákon o zdravotních službách*. [online]. [cit.2.2.2020]. Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>

Ministerstvo zdravotnictví. *Prohlášení MZČR*. [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z :
https://www.mzcr.cz/dokumenty/prohlaseni-ministerstva-zdravotnictvi-provozovani-jesli-jako-zdravotnickych-zari_6754_5.html

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Dětské skupiny* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z:
<http://www.dsmpsv.cz/cs/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Chůva* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/profesni-kvalifikace-chuva>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Mikrojesle* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/web/cz/mikrojesle>

Statistikportal: *Daten und Fakten* [online]. [cit.2.2.2020] Dostupné z:
https://www.statistikportal.de/sites/default/files/201907/Kindertagesbetreuung_2018.pdf

Fortschritt Bayern: *About us* [online]. [cit.2.2.2020]. Dostupné z: <https://www.fortschritt-bayern.de/home/>

András Peto Faculty: *About András Peto* [online]. [cit. 2.2.2020]. Dostupné z:
<http://semmelweis.hu/pak/en/about-us/about-dr-andras-peto/>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Stupně pomoci	38
Tabulka 2: Screening	40

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Tereza Měchurová

Obor: Speciální pedagogika-vychovatelství

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Komparace inkluzivní výchovy a vzdělávání dětí od jednoho do tří let věku
dítěte v ČR a Bavorsku

Rok: 2017-2020

Počet stran textu bez příloh: 55

Celkový počet stran příloh: 67

Počet titulů českých použitých zdrojů: 11

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 4

Počet internetových zdrojů: 14

Vedoucí práce: PaedDr. Jarmila Klugerová Ph.D.

